

GAZETA TRANSILVANIEI

(Număr de Duminică 4.)

REDACTIUNEA,
Administrațiunea și Tipografia
Brașov, piața mare nr. 30.
Scrisorile nefrancate nu se
primesc.
Manuscrisurile nu se retrimite.
INSERATE
se primesc la Administrațiunea în
Brașov și la următoarele
BIROURI de ANUNȚURI:
In Viena: la M. Dukas Nachf.,
Nux. Angenfeld & Emeric Lesner,
Heinrich Schalek, A. Opper-
lik Nachf., Anton Oppelk.
In Budapesta la A. V. Gold-
berger, Ekstein Bernat, Iuliu
Leopold (VII. Erzsébet-körut).
PREȚUL INSERȚIUNILOR: o se-
rie garmond pe o coloană 10
bani pentru o publicare. Pu-
blicități mai dese după tariful
și învoială. — REGOLAMR pe
pagina 3-a o seriă 20 bani

„GAZETA“ iese în de-care zi.
Abonamente pentru Austro-Ungaria
Pe un an 24 cor., pe șase luni
12 cor., pe trei luni 6 cor.
M-rii de Duminică 4 cor. pe an.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șase
luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
M-rii de Duminică 8 fr. pe an.
Se prenumără la toate ofi-
ciile poștale din țară și din
afară și la d-nii colectorii.
Abonamentul pentru Brașov
Administrațiunea, Piața mare,
Târgul Inului Nr. 30. etagiu
I.: Pe un an 20 cor., pe șase
luni 10 cor., pe trei luni 5 cor.
Cu dusul în casă: Pe un an
24 cor., pe șase luni 12 cor.,
pe trei luni 6 cor. — Un asem-
plar 10 bani. — Atât abona-
mentele cât și inserțiunile
sunt a se plăti înainte.

Nr. 17.—Anul LXVII.

Brașov, Vineri 23 Ianuarie (5 Februarie).

1904.

Rutenii.

(a) In părțile de miadă-nopte-răsărit ale Ungariei, prin comitatele Ung, Bereg, Zemplin și până jos în Maramureș, locuiesc Rutenii. Așa se numesc cel puțin în statistică, geografie și în actele oficiale, der poporul român, care în Maramureș locuiesc în nemijlocita apropiere a Rutenilor, le dăce „Ruși“, fiind-că în adevăr ei vorbesc limba rutenă.

După statistica oficială numărul Rutenilor ar fi de 423.159 și sunt cunoscuți ca popor sirguincios, cu frica lui Dumnezeu — der sérac lipit pământului.

Pământul prin comitatele, unde locuiesc ei, e neroditor, ér ce ar fi roditor face parte din proprietatea grofilor și a jidovilor.

Prin trecătoarele Carpaților din-spre Galiția se scurge necontentit puhoiul evreesc și unde se aședă acest element s'a isprăvit cu bunăstarea. Cămătăria și rachiul lor au dus la sapă de lemn sate întregi.

Guvernul unguresc, vedând starea ticăloasă economică a acestui popor, a numit mai anii trecuți un comisar, pe care l'a însărcinat să vadă ce ar fi de făcut, ca să se mai îmbunătățească sôrtea Rutenilor.

Comisarul, cu numele Egan, a lucrat câțiva ani de zile cu totă energia, deschidând isvóre noue de venit și trăiu pentru Ruteni, căutând a-i inzebra cu rasse de vite alese, ca să întreprindă comerț cu lăptărie și brânzeturi. Și alte multe lucruri bune a făcut Egan.

In lucrarea sa însă, comisarul a fost foarte stinjenit prin lupta în-verșunată, ce au întreprins-o împotriva lui foile evreesci. Și într'o zi s'a audit vestea, că Egan a murit. S'a împușcat el? Ori i-s'a descărcat pușca fără să bage de sémă? Destul, că glonțul i-a stins viața când se afla în flórea bărbăției.

De atunci nu se prea aude nimica despre vr'o acțiune pentru îmbunătățirea sôrții Rutenilor. S'a numit par-că în locul lui Egan un alt comisar, der acela nu lucrăză cu puterea și energia înăntășului său.

Acuma vine însă altă veste din comitatele locuite de Ruteni. Foile unguresci, cari ne sosesc astăzi din Budapesta, alarmeză lumea cu scirea, că printre Ruteni se face propagandă, ca să trecă de la legea greco-catolică la cea greco-orientală și în acest lucru foile acestea ved o mare primejdie. Decă Rutenii vor trece la greco-orientală — dic ele — atunci sunt perduți pentru maghiarism, căci odată cu religiunea greco-orientală li-se vor trimite popi din Rusia și atunci cu toți vor trece în brațele panslavismului.

Acuma este interesant a vedé cum se sbuciumă și se întrébă foile din Budapesta, că ce ar fi de făcut ca să impedece această mișcare.

Bartha Miklos, în dijarul „Magyarország“, luându-se după vorbele unui preot rutean spune, că totă cauza trecerilor este, fiind-că poporul nu pôte plăti „birul“ preotesc, și propune într'o singură răsufare, ca guvernul să pună în budgetul țării suma de cincî până în șese sute de mii de coróne, cu care să plătescă salare preoților ruteni, ér poporul să fie scutit de bir.

Ca mai în toate lucrurile, așa și aici dijaristii șovinisti par-că sufer de orbul găinii și nu ved cauza adevărată a mișcării acesteia.

Causa adevărată este, că preoții ruteni de mult timp s'au înstrăinat cu totul de popor. In familiile lor se vorbesce numai unguresce, în ritul bisericesc au introdus unele ceremonii latine, barba și mustetele și le rad ca preoții latini, ér în timpul din urmă au început să umble cu jalba în protap pe la Budapesta și Roma, cerând liturghie maghiară.

Apoi de la o vreme și poporul se satură de atăta nesocotire a legii și obiceiurilor lor, și mișcarea de trecere la legea gr. orientală nu este decăt un semn, că s'a umplut paharul.

Revistă politică.

De câte-va zile a intrat o pauză în lupta dintre partidele unguresci în dietă. Ședințele dietei au fost amânate Sâmbătă pe timp nedeterminat, — se crede că pe vr'o 2—3 săptămâni — din cauză, că eri, Miercuri s'au deschis în Viena ședințele delegațiunii ungare, pentru a desbata și a vota budgetul afacerilor externe.

După toate prevederile însă numai terenul de luptă s'a schimbat, căci partidele ce se combat cu atăta înverșunare își vor măsura puterile în Viena, în sala de desbateri a delegațiunilor. Probabil, că aici se va da lupta decisivă, căci în delegațiune se va limpedi situațiunea în ce privește programul militar cu care a venit contele Tisza la putere și care constituie simburile crizei actuale.

Când ministrul președinte Tisza a adresat în camera Liberului său ultimătră opoziția obstructionistă, el a dis, că decă obstructionistii vréu să cunoscă pozițiunea ce o ia guvernul în cestiunea reformelor militare, să i-se dea prilej a-și arăta proiectele de lege privitoare la aceste reforme. Prilejul i-se dă acum în delegațiune, și din declarațiunile ce le face el și ministrul de Pitreich, se va vedé ce au de așteptat Maghiarii de la acțiunea întreprinsă de Tisza în privința acésta.

In numărul trecut de Duminică am resumat punctele mai principale din elaboratul privitor la controlarea învățământului primar (poporal), elaborat supus deliberării anchetei

inspectorilor școlari, convocată de ministrul unguresc de culte și instrucțiune publică. Desbaterile acestei anchete au durat mai multe zile. S'a vorbit despre măsurile ce trebuiesc luate pentru a se garanta un deplin succes *învățării limbii maghiare în școlele primare ale confesiunilor nemaghiare*, și pe tema acésta unii și alții din membrii anchetei și-au desfășurat virtuositatea lor în născocierea de planuri și dispozițiuni cu ascuțiș îndreptat în contra independenței și caracterului confesional al școlilor susținute de biserică, corporațiunii și partinute.

Unul din inspectorii a cerut, ca în Ardeal statul să inființeze școle unguresci, mai corect dis, să trecă în resortul său școlele, cari într'o privință séu alta n'ar corăspunde le-gei învățământului poporal; altul a dis, că popii valahi sunt pricina pentru care școlile de stat de prin Selagiu și Sătmăr nu prosperéză. Ministrul *Berzeviczy* s'a ridicat îndată și a protestat contra plângerii unora și altora, că în ce privește maghiarizarea învățământului are să urmeze un regres sub guvernul Tisza. Nu! Din contră, el (ministrul) calcă în privința acésta pe urmele antecesorului său *Wlassics*, căci va continua acțiunea inființării de școle de stat în ținuturile unde se simte trebuința. Acolo unde vor de „*interese marționale*“, nu va întârzia să trecă școlile în resortul statului.

Étă o declarație categorică a ministrului instrucțiunii, care cu toate asigurările sale, că nu este aderențtul principiului trecerii școlilor în administrația statului, totuși spune clar și neîndoios, că în ce privește maghiarizarea învățământului primar, va călca pe urmele înăntășului său. — Am înțeles. Și înțelegem și mai bine, ce a vrut să dică contele Tisza când a declarat în vorbirea sa program, că are „să respecte (!) drepturile naționalităților“...

FOLETONUL „GAZ. TRANS.“

La tîerg.

De Pietari Păivărinta, trad. de I. C. Frunză.

Eu și cu nevastă-mea căutam cutotă stăruința să ne agonomisim cele de lipsă pentru traiul de toate zilele și să ne și adunăm ceva pentru mica noastră gospodărie. Nevastă-mea se pricepea la țesut și lucra pe întrecute, cu deosebire în timpul ernei, lucra biata de ea, în cât n'avea vreme nici măcar să dormă cum se cade. Aveam un micar mic, care ne da destulă bătae de cap, cu toate acestea harnica mea nevastă se trudea din câte și numai arare-ori își intrușea lucrul ei. Durmia foarte puțin și așa pe apucate. De multe-ori mă uitam cu milă la ea, cum, după atăta trudă peste di, se arunca pe pat să se odihnescă der nici nu așpea bine sêrmăna și era silită să se scóle, să grijescă de copilașul nostru, pe care-l avea așa de drag și nu l'ar fi lăsat nemăngaiat de câte-ori se des-cepta din somn. După-ce liniștea copilul, se aședă erași în pat și clipecea în somn,

ca pasărea pe o rămurică, ca să-și pótă odihni câteva clipe ósele trudite.

Ce stăruință! Câtă jertfă!... Este bărbatul în stare să cunoscă dragostea și jertfa ce o aduce o soție?... Pôte ore vr'odată un copil, când se face mare, să răsplătescă pe deplin dragostea de mamă și jertfele, ce le aduce pentru el? — De multe-ori m'era greu la suflet, vedând-o că pică de ostentită, și simțiam în mine, că ar fi datorita mea, ca în ori-ce împrejurări să-mi dau viața pentru ea.

In érna acésta, nevastă-mea lucrase mai mult ca altă-dată, căci țesuse multe de toate și aveam acum câteva tencuri de pănură de vîndere. Cheltuiala casei era destul de mare și astfel trebuia să cruțăm din toate, ca să ne ajungem.

Peste érnă gătase nevastă-mea, după cum am spus, mai multe valuri de pănură și tencuri de pănură. Steteau în cămară unele peste altele, erau rodul silințelor ei neîntrerupte.

Imi cumpărasem odată un oés și de la acea cumpărătore, m'am făcut un om cu multă chibzuială. Cumpărarea oésului meu m'a deschis ochii și m'a învățat să

cunosc lumea și să o judec altfel, ca până acum. Cređusem, în simplitatea mea, că totă lumea e cinstită, așa după cum eram eu. De la o vreme mă schimbam și vedeam, că rar de tot întelnesc ómeni cinstiți, der cu atăta mai des, la tot pasul, găsesc șarlatani și ómeni fără frica lui Dumnezeu. La ori-ce lucru începusem să fiu mai cu luare aminte, imi băgasem mințile în cap și cum mă credeam acum destul de umblat în lume, căutam să nu mai fiu înșelat cu nimic și de cătră nimeni. Da, acum eram om mai prevădător, om chibzuit și chiar ceilalți ómeni din sat aveau aceeași părere despre mine.

Éc'asa. Cum hotărîserăm, eu și nevastă-mea, am plecat la tîerg, să vînd lucrurile țesute în casă. Am plecat cu un vecin.

Când am ajuns în oraș, m'a arătat unul o prăvălie de haine și m'a spus, că negustorul acela dă cele mai bune prețuri.

M'am dus la el cu stofele ce le aveam. Intrat în mijlocul tîergului, vedequi prăvălia, o șatră de scânduri, în care un om gras, în vîrstă mijlocie, sta ținînd cotul în mână. Avea o față rotundă, plină

ca o pâne și un nas ca o picioică, de-ista ca cepul unui butoiu de bere. Nările răsfrînte lăsau să se vadă bine găurile, care-i intrau drept în cap. Mereu punea tăbac în nările lui largi. Hainele lui, sclikeau de vechi și murdare, ce erau, așa că mai te-ai fi putut oglindi în ele.

„Ce-i, pretine? Vin'o la mine tinere cu stofele tale, hai să facem tîerg!“ imi strigă negustorul încă de departe și mișca cotul, ce-l ținé în mână.

Am mers la el. Indată ne învoiram din preț, căci stofele erau bune și i-au plăcut.

A luat un tenc și a început să-l măsoare. La fie-care cot lăsa să trecă ceva, și astfel a scos cu trei coți mai puțin, de cât sciam eu că este tencul.

Tot omul își cunosc lucrul său, cu deosebire decă a fost făcut cu trudă și cu mult necăz, așa și eu sciam destul de bine oăți coți sunt în fie-care tenc.

Nu m'am mulțumit cu măsurătórea lui, ci i-am spus-o verde, că a măsurat cu trei coți mai puțin.

„Da ce cređi, că acum măsur de în-

Săptămâna acesta s'a mai îmbogătit cronică întâmplărilor și cu procesele de presă, ce se pertractează înaintea curții cu jurați din Clușiu. Eri s'a pertractat pentru a doua oară procesul părintelui I. Moța din Orăștie pentru un articol („A murit Matia și cu el dreptatea“) în care procurorul a găsit „agitație“ și „preamărirea“ celor osândiți în procesul pentru Memorand. Sentința, enunțată pe baza verdictului afirmativ al juraților, e zdrobitoare pentru acusat: 1 an închisore ordinară și 1000 corone amendă.

Alt proces se va pertracta mâine în 5 Februarie, acusat fiind d-l Vas. Moldovan pentru un articol publicat în reșosata „Tribună“, și éráși alt proces va avé loc Sâmbătă în 6 Februarie contra d-lui V. Lazăr pentru două articole publicate în „Călimdarul Poporului“. Și în aceste două procese tot „agitația“ contra naționalității maghiare forméază obiectul statutorit de procuror.

Nu de goba trăim în cea de a doua eră tizistă.

Scirile privitoare la conflictul dintre Rusia și Japonia nu ne dau încă un tablou fidel asupra situațiunei. Unele din ele spun, că temerea, că acest conflict va degenera într'un război, nu este întemeiată, altele asigură dimpotrivă, că numai printr'un război se va face capăt neînțelegerilor ruso-japoneze. Japonia așteptă acum răspunsul la ultima sa notă. Se dice, că Rusia face mari concesii Japoniei nu numai în ce privește pretensiunile acesteia în Coreea, ci și în Mandșuria.

În Petersburg e o luptă forțe vie între partidul păcii și cel războinic. Țarul ar vré să cedeze la cererile Japoniei, învóindu-se la garantarea integrității Chinei și la recunoscerea drepturilor Japoniei în Mandșuria. Răspunsul Rusiei la nota Japoniei e gata, lipsese numai învoirea Țarului pentru a fi trimis, căci Țarul vré să facă ore-carî schimbări în răspuns. În curénd, decî, se va sci, decă va fi războiú séu pace. Până atunci Rusia și Japonia își continuă pregătirile de războiú.

Alaltă-eri, Marți, regele Eduard a deschis în persoană sesiunea parlamentului engles. La această solemnitate a asistat și Regina. În discursul tronului se spune, că raporturile Angliei cu puterile sunt satisfăcătoare. Regele a dis între altele:

„Am urmărit cu preocupățiune

desfășurarea tratărilor ruso-japoneze. Un războiú în extremul-orient ar puté sé aibă consecințe durérose. Ori-ce ajutor pentru cauza păcii va fi dat de noi cu bucurie“. Mesagiul constată, că programul austro-rus de reforme în Macedonia a fost îmbunătățit și întărit în mai multe puncte importante. Pórta l'a primit după indoeli și întârdieri deplorabile. Tóte puterile au sprijinit acțiunea austro-rusă. „Sper, că pauza impusă de iernă, — a urmat regele, — va oferí oportunitatea d'a se aplica îmbunătățirile de carî acele nefericite țeri au fatăta trebuință. Între acestea ocupă primul loc reorganizarea jandarmeriei“. Își exprimă apoi satisfacțiunea pentru numirea generalului italian Degiorgis ca șef al jandarmeriei macedonene, precum și a unor ofițeri englesi, carî sé coopezeze la lucrarea reformelor.

Între legile anunțate, este și aceea, care va împedeca întrarea și stabilirea în Anglia a criminalilor și proletarilor.

Deputatul Lutz Korodi, care a reprezentat cetatea Brașovului în camera ungară, și-a depus mandatul. Faptul acesta își are motivele sale forțe grave carî au provocat senzație nu numai în Ungaria, ci și în afară de granițele acestei țeri. Deputatul Korodi se scie, că a fost osândit de către curtea cu jurați din Tîrgul Mureșului la un an închisore de stat și 2000 corone amendă, pentru-că ar fi ațîțat cu condeul pe naționalitatea săsésă și românésă împotriva naționalității maghiare. D-l Korodi a adresat o cerere Maieștății sale, arătând erorile de drept ce s'au săvîrșit la osândirea lui și cerénd sé fie grațiat. Dilele acestea procurorul din T. Mureșului l'a însciiintat pe d-l Korodi, că petiția sa a fost respinsă pe baza unui ordin al ministrului de justitie. În urma acesta d-l Korodi a adresat din Berlin în limba germană o scrisore președintelui camerei ungare, în care îl însciiintéază că nu vré sé se supună pedepsei, își depune mandatul de deputat, renunță la catedra de profesor ce a avut-o la gimnaziul evang. săsese din Brașov și se stabilește într'o nouă patrie. Scrisóra acesta este scrisă în termîni obiectivi, dér energici.

Din Bucovina.

Jubileul societății academice „Junimea“.

Dilele de 9 și 10 Februarie st. n. vor fi pentru frații noștri din Bucovina zile de marî sêrbători, căci vrednica societate acad. „Junimea“ serbéază jubileul aniversării sale de 25 ani.

Înființată în anul 1878 de un grup

mic dér viguros de tineri entusiști, ea a fost de la început un isvor nesecat al iubirii de neam și glia, din care s'au adăpat rënduri de studenți români, carî au dus cu sine în viața publică o comoră neprețuită: dragostea și alipirea față de mult încercatul nostru neam.

În vremurile maștere, carî au năpădit peste „țera mandră a fagilor“ în cursul anilor fugari, când ori-ce avént în direcție culturală românésă era înăbușit de importul culturai apusene și de năvălirea neamurilor dușmane împrăștiate în jurul ei, când nici o școlă secundară cu limba de propunere română încă nu esista — a răsărit „Junimea“, și s'a înălțat ca un far luminos, chemând la sinul ei cetele de tineri, amenințați în conștiința lor românésă de valurile străinismului.

Și strălucirea raței prevestitoare a spart negura désă, cetele răslețe împinse de un dor tainic au pornit în urma raței de lumină, s'au apropiat, s'au recunoscut și alegédu-și într'un gând devisa „Uniți sé fim în cugete, uniți în Dumneđu“ și-au întins mâna frătesce punénd primele pietrii la temelia noului focar național.

De atunci s'au scurs 25 de ani—și cine trece astăzi prin piața principală a Cernăuțului se opresce cu drag în fața „Palatului național“, de pe a cărui fasadă strălucesc emblema tricoloră a „Junimei“. Ér decă trecătorul va întra în localul frumos al societății, va găsi o bibliotecă de peste 3000 opuri, va vedé pe mesele din cabinetul de lectură peste 40 diare și reviste românesci, ér decă va arunca o privire în conspectul averii și a membrilor societății, va găsi o avere de peste 10.000 cor. și va afla întruniți sub steagul „Junimii“ pe lângă numeroși membrii onorari, emeritați, sprijinitori, și vre-o 100 de membrii ordinari.

Nu ne cuprinde decî mirarea, când vedem, că tóte păturile sociale ale fraților noștri din Bucovina se pregătesc a serba în mod solemn și impunător această festivitate jubilară, care îngrădesce un sfert de veac, mános prin munca românésă sêvêrșită fără prihană în tóte direcțiunile vieții publice a fraților noștri îndepărtați.

Din informațiunii particulare, aflăm, că Marți în 9 Febr. n. la órele 9 a. m. se va celebra un serviciu solemn divin, la care se va executa o liturgie nouă compusă de d-l C. Șandru și dedicată „Junimei“. La órele 4 p. m. va decurge în sala teatrului orășenesc „Academia“, care este împreunată cu reprezentarea unor tablouri vivante, compuse și arangiate de d-l Dr. Pantasi. Primul tablou reprezintă „Omagiul pentru împératul“, al doilea „Latina gîntă“, al treilea „Cântecul tricolorului“ și apoi urméază mai multe „Tablouri din viața lui Ștefan Vodă și altor eroi naționali“. Séra va avé loc „Comersul festiv“ ér a

doua și Miercuri se va tiné „Balul Junimii“, cel mai splendid bal din Bucovina, la care vor apare numóse d-șóre și dómne și frumosul nostru costum național.

Un fior va sgudui în aceste zile sêrbătorești părăginitele ziduri ale castelului domnesc din Suceava, martore mărețe ale atâtor vremuri de mărire națională, un fior, care va trece tainic prin locașurile sfinte ridicate de voevodii credincioși Atotputernicului Creator în semn de mulțumită pentru învingerile reportate contra dușmanilor hapsini și va pètrunde până la bulgării de pământ de lângă mănăstirea Putnei, carî acoper și păzesc móștele sfinte ale marelui Ștefan Vodă.

Cu dragoste frătescă privim și noi în zilele aceste la festivitățile societății jubilaré, doriind ca această aniversare care nu este numai a „Junimei“, ci a întreg poporului românesc din Bucovina, sé pună capăt uriciosei lupte de sfășiere a fraților noștri, la care am fost osândiți sé asistăm în ultimele luni, și sé devină un bun augur pentru viitorul apropiat al Românilor bucovineni!

Trăiescă „Junimea“!

V. B.

SCIRILE DILEI.

— 22 Ianuarie v.

Patriarhul din Ierusalim către I. P. S. Sa metropolitul Ioan din Sibiu. Din incidentul sfințelor sêrbători ale Nascerii Muntuitorului, fericitul patriarh ortodox al Ierusalimului, Damian, a trimis I. P. S. Sale metropolitului Ioan din Sibiu o epistolă de felicitare. Patriarhul spune, că sêrbând amintirea întrupării lui Dumneđu cu rugăciuni și cântări în peștera din Vifeim, și-a adus aminte de prea cinstitul nume al I. P. S. Sale metropolit Ioan și a înălțat rugăciuni la Atotputernicul pentru pacea și sănătatea I. P. S. Sale, precum și pentru prosperitatea credincioșilor păstoriti de I. P. S. Sa. — „T. R.“ publică întreg textul acestei epistole frumoșe.

Reuniune de înuorméntare în Brad. Ni-se scie din Brad: După o așteptare lungă de aprópe 10 ani credincioșii noștri din Brad au înființat „Reuniunea I de înuorméntare a locuitorilor români gr. or. din Brad“. Cu anul nou al nostru 1904 au sosit statutele aprobate după multe modificări făcute la ordinul ministrului de interne. Mulțumită Domnului de sus, că și credincioșii noștri țărani au isbit în sfîrșit a-și înființa o societate atât de folositoare. — B.

Vifeimul Felecanilor la Clușiu. La îndepărtare de vr'o 7 Chilometri de Clușiu este un sat românesc cu numele Feleacul. Avénd peste 2000 de locuitori,

tăiași dată stofe?“ díse el rêuțacios și mé privi aspru cu ochii lui șireți.

„Aș, sciu bine c'ai mai măsurat stofe. Dér cu tóte acestea ai scos mai puțin de cât este într'adevér“.

„Mai cinstit ca mine nu méșorá nimeni pe lume!“ adause negustorul. „O scie întreg tégul“, întregi el vorba, și 'și aruncă privirea către publicul, care-l împrejmua, vrénd sé adevérescă cinstea ce i-o da fiecare.

„Se póte vedea îndată“, am díse eu, i-am luat cotul din mână și am început sé cotesco*) eu singur. Într'adevér, au éșit cu trei coți mai mult.

Lumea, care se găsia prin prejur, vedéu că eu am măsurat bine. Negustorul se nécăji și níof habar nu mai avea de stofele mele. Tránti cotul pe un ténce de postav, ce se afla îndăréptul lui, și începú sé mé injure cu fel de fel de vorbe, de carî avé sumedenie la îndemână, și pe carî eu nu le-am putut auđi níof măcar pe jumătate. Scie sfinții de unde scóse atâtea injurături.

*) A coti = a măsura cu cotul.

Mé uitam cu mirare și uimit la fața lui, care acum par'că se umpluse ceva mai tare, și la nasul lui, care par'că se mărise, și la colórea arámie, ce-l învólise de-odată fața ca o pâne, — și n'am putut năbuși în mine gândul, că mulți coți de stofă a trebuit sé fure acest înspăiméntător om, în întréga lui vieță.

Îmi luaiú téncurile pe umér și mé depărtaí, lăsându-l în plata Domnului cu injurăturile și afuriseniile lui.

În scurtă vreme am dat peste un alt negustor, care era mai cinstit, și fără multă vorbă m'am învóit cu el din preț și mi-a măsurat stofa după cum se cuvine. Mi-a cumpérat tótá marfa și am luat cu totul deose ruble.

Acum, iubite cetitorule, mé întreb singur, că óre n'am fost eu un om cât se póte de chibzuit și precaut?

Gândeam în mine, că într'adevér acum sunt bogat, căci am destui bani și 'mi ajung sé-mi cumpér o mulțime de lucruri trebuincioșe. Simțiam în mine o îndoită mulțămire față de nevastă-mea, căci soiam eu bine, că-i vrednicia ei, că sunt așa de bogat. Înaintea ochilor mei mi-se

înfațșa limpede întréga ei hărnicie, truda și grija ei cea mare, cu carî s'au făcut tóte acestea.

M'am dus sé-mi cumpér cele de lipsă.

Mai întâiú m'am dus la un pescar, căci așa avusesem vorbă acasă, ca sé cumpér un sfert de butoiú de pește sêrat. Negustorul avea mai multe butóie de pește neînceptute și mé imbia sé iau din care am plăcere. Nu mai începea îndoiála, că tot omul caută sé-și alegă ce este mai bun, și de óre-ce nu mé puteam uita cu de-amérruntul la fie-care pește, am căutat un sfert de butoiú, care mi-s'a părut că cuprinde mai mult. Cântăream cu ochii, cântăream în mână și mi-am ales sfertul, ce-mi păruse, că trage mai mult la cumpénă. M'am hotărít în cele din urmă, care sfert sé-l iau, l'am mai cercat odată și întrarăm la tocmelă. Ne-am înțeleș din preț, am luat sfertul de butoiú cu mine și am plecat la gazda unde trăsese, mulțumit de tégul ce l'am făcut.

Când am ajuns în strada, unde locuiam, véquíú încă din depărtare, că în pórtă curții, unde eram în gazdă, ședeau patru inși și se uitau la un cal, pe care unul

dintre ei îl tiné de căpăstru. Mi-se părea că se tocmesc, ca sé cumpere calul.

Apropiindu-mé, vedé că stăpánul calului trece la o parte și merge în calea lui, pe când ceilalți trei inși rămán pe loc. Unul din ei scóte nisce cărți de joc din buzunar, și mi-le răsfoiesce dibaciú dinaintea ochilor.

„Sunt cărți rele cărțile, ce le ai acolo!“ díseiú eu trecénd înainte.

„De unde esol tinere? Imi parí un om cum se cade și sdravén“, díse măgulitor cel cu cărțile de joc în mână.

„Sunt un om ca toți ómenii“, am răspuns.

„Nu se póte! Un om așa scuturat ca tine, mai rar!“ grál el și apoi adause: „Tu spui că cărțile acestea sunt cărți rele, dér te înșeli amar. Eu le întrebunțez éc'asa pentru gustul meu. Vrúi sé-ți arét câteva lucruri minunate cu ele?“ mé întrebă și ridică cărțile în sus.

„Eu nu joc cărți!“ am adaus puțin cam speriat și voiam sé plec.

„Nu, níof sé nu joci! Níof vorbă de așa ceva. Se vede de altcum și după fața, că tu nu joci cărți. Voiam sé-ți arét că-

Feleacul se poate dice că e sat mărișor. Biserica din Feleac este veche de 400 ani și se dice, că ar fi fost zidită de regele Matia, séu cum fi dice poporul Mătieș-craiu. Înainte de asta cu un an și jumătate lui Mătieș-craiu i-s'a ridicat în Clușiu o statuă-călare. Fôrte frumos! Dér acum sé vedeți, ce se 'ntîmplă? Un cărciumar evreu din Feleac auzind că biserica din acest sat ar fi fost zidită de Mătieș-craiu, a vrut sé îndemne pe mai mulți Români, carî veneau la cărciuma lui, sé se ducă „în gledă” la Clușiu, împodobiți pe pept cu cocarde maghiare și cu steag unguresc și sé pună o cunună pe statua lui Mătieș-craiu. Jidovul la prima încercare n'a isbutit, dér acum Dumineca trecută a putut aduna 12 ómenî și s'a pus în fruntea lor, el și notarul, ér în Clușiu a luat conducerea fisolgăbiréul și solgăbiréul și așa s'au dus cu cocarde și stég la statua lui Matia, unde au pus o cunună și au cântat „Isten ald meg a magyar” și „Hazardnak... oh magyar!” Solgăbiréul a ținut o cuvântare ungurescă, éro altă cuvântare a ținut un diarist, batjocurind pe aceia, carî au vrut sé lumineze pe Români, ca sé nu se facă de rîs.

— Noi Români, adevérat, stimăm memoria lui Mătieș-craiu și suntem mândri, ca a fost de viță românescă, ér decă Felecanilor li-a făcut biserică, ei trebuie sé-i venereze cu atât mai mult numele. Dér de aci și până la vîfleimuri și cocarde și cântece maghiare la inițiativa unui om străin de neamul nostru și sub conducerea dregătorilor, este mare distanță. Adevératul patriotism nu se pórtă pe la téguri și Români își cunosc fôrte bine datoriile față cu patria, fără ca sé aibă nevoie a fi purtați ca la comedie. Adevérat, că nici nu s'au aflat, cum am amintit deja, decăt 12 Felecani, carî au luat Dumineca trecută drumul Clușului. Etă după foile ungurescî din Clușiu, numele acelora, pe carî le publicăm cu ortografia, cu care le vedem publicate în „M. Polgar”: Netyifor Iuon, Nyikora Pantyi, Demeter József, Demeter Gergely, Hársa Jakab, Nyikora Vaszij, Tanco Laszlo și Zakariás. Kerlenfi G., Demeter Arton, Netyifor Emil și Demeter Iuon.

La espozitia din Atena d-l Dr. Emil Pușcariu, profesor la facultatea de medicină din Iași, ofr al institutului bacterologic din acel oraș, a expus vaccin preparat de d-sa. Acest vaccin a obținut **medalia de aur**, distincție pe care numai instituturile bacterologice din Franța, Anglia și Germania au mai primit-o. D-l Pușcariu este fiul Il. Sale d-lui Ioan cav. de Pușcariu din Bran.

Cununie. D-l Mihail I. Sulică din Bucuresci își va celebra cununia sa religioasă cu d-na Valeria Chivulescu n. Odor Duminecă în 25 Ianuarie st. v. în biserică română gr. or. din Turcheș.

Pentru incendiatiții din Balomir a contribuit d-l profesor Dionisie Făgărășan, Brașov 4 cor. Aduagându-se și acest dar generos la suma de 241 cor. 22 bani întrați pană acum, avem suma totală de 245 cor. 22 b.

Intempinare. D-l notar cercual Emil Pop ne trimite următoarea întempinare la corespondența „Pot sé fie notarii comunali membrii ai congregațiunilor comitatense”, semnată de „Sentinela” și publicată în Nr. 271 din 1903 al fôiei nôstre.

„Din încredințarea reuniunii notarilor comitatului Făgărăș vă rog a binevoi a da loc în „Gazetă” acestui răspuns: Cu 2—3 excepțiuni notarii din comitatul Făgărășului sunt toți fii ai acestui comitat, și aceștia în tôte acțiunile lor sunt conduși exclusiv de bunăstarea și înflorirea comunelor în carî servesc. „Sentinela” în corespondența sa cu un zel vrednic de o cauză mai bună se silește intenționat sé prezente altfel lucrurile și sé dovedescă cât de mult d-sa n'are idee de administrație.

„Sentinela” scrie că: „ministrul a dat ordin comitatelor sé facă statut despre taxele ce au organele comunale a încassa de la lucrările scripturistice private”; că „notarii (?) au ales din sínul comitatului municipal pe rudeniile lor de membrii ai comisiunii compunătoare de statut”; „că prin simplificarea administrației agendele notariale s'au redus la jumătate” că „și pană acum nu notarii, ci viconotarii și tutorii orfanali au îndeplinit în cea mai mare parte lucrările impuse de stat” (d. e. dările, miliția, matriculele, afacerile școlare etc. nu?); că „acel funcționar comun al care lucră mai ieftin, are drept sé facă lucrări scripturistice” etc. etc. Câte afirmațiuni, atâtea neadevăruri. Ar trebui sé citez întreag articolul, ca rënd de rënd sé-i dovedesc d-lui „Sentinela” réua credință...“

—Acésta însă n'o face d-l notar, ci se mulțumesc a da autorului corespondenței sfatul, sé nu sé amestecese în lucruri, carî privesc pe vicespanul comitatului Făgărăș, „care — dice — e destul de bine informat în afacerile notariale”, și-și sfîrșesc răspunsul dicënd: „Nu scrie neadevăruri, nu căți și nu încerca sé înegresci o tagmă, care peste astfel de insinuări malițioase, trece la ordinea d'ilei și-și continuă munca grea.”

Balul sergenților majori. Din garnisóna Brașov și împrejurime, ce s'a dat aséră în sala redutei a avut o reușită deplină. Dansul l'a început soția d-lui general de Tappeiner cu un sergent major, căroră au urmat alte părechidómmene patronese, fie-care câte cu un sergent major. Înainte de pauză s'a jucat „Romana” cu multă esactitate, provocând admirația celor de față.

Predicătore în biserică. Sinodul bisericii reformate olandeze s'a ocupat într'runa din ședințele sale cu chestiunea a permite și femeilor sé ocupe misiunea de preot, în urma cererei d-nei Cremer, doctoră în filosofie și teologie. Raportorii sinodului, profesorii de teologie, D-rii Offernis și Cannegieter au exprimat dorința

ca sinodul sé permită și femeilor sé predice de pe amvon. După o lungă discuțiune, cererea d-nei Cremer a fost respinsă cu 10 voturi contra 9.

Mnerile sé nu cante în biserică. „Osservatore Romano” diarul oficios al papei, în numărul de Lunî publică un autograf al papei Piu X., adresat vicarului cardinalilor în chestiunea regulării muzicii și cântării bisericesci. Prin acest autograf papa interdice femeliilor a canta în coruri bisericesci, avënd a fi înlocuite cu coruri de copii.

Sé imităm pe Corbeni!...

Giurgei, 20 Ianuarie 1904.

Multora póte li-se pare de prisos remarcarea unor evenimente binefăcătore din cutare comună românescă, pentru-că așa ceva se consideră lucru de obște și obligător pentru unul séu alt conducător al poporului nostru. Așa ceva — dice unii — nu e noutate. Eu însă afirm contrarul.

Dilnic vedem înțelegere bună între conducătorii nôștri; mai ales atunci, când e vorba de „jurfixuri” séu de câte un câștig mai gras, pentru-că fără de a te înțelege cel puțin pentru prilej, nici nu te poți distra și nici nu poți face vre-o trebă mai bună. Mult trebuie sé ne încordăm însă ochii atunci, când dorim a vedé concordie trainică, și încă pentru binele obștesc, pentru binele nemului nostru lipsit. Și apoi când ai dat peste o concordie de 25 ani între toți conducătorii din cutare comunitate, când te-ai convins, că fiind vorba de binele poporului, acești factori nu cantă, care e mai mare și mai tare, ci lucră mână în mână și cu succes evident, — așa ceva éráși cursul normal ne impune, sé remarcăm și sé imităm.

E vorba de comuna Corbului. — Participând în séra Bobotezii la o reprezentație teatrală în școlă, aranjată de către tinerimea de acolo, póte ca cunună iubilară a petrecerilor obișnuite deja de 25 ani în aceeași di și în același loc, — am avut plăcerea de a vedé câte ceva și a mă informa esact, că cele câte ceva de unde și cum au provenit? — Am constatat apoi următoarele:

Onoratul Ioan Dobreanu, preotul de acolo, d-l Gregoriu Trif învățător și d-l Gavril Ciobotar, primarul acelei comune, pricepându-se toți trei a uni frumosul cu folositorul, avënd o ținută pretutindenea bărbătescă și binevoitoare, soind a atrage pe cei devotați și ajutători și reflectând mai ales la axioma nevestejită, că „prin unire la putere”, în cei 25 ani ai muncii lor armonioase și devotate, din poporul Corbului au făurit o adevérată falangă a culturii și bunăstării nôstre.

Când veți pe acest popor în haine

de sêrbătore, adunat la cutare solemnitate socotesci că unul fie-care a absolvat cursul disciplinei și al buneicuvînțe, școlă cinstei și a hârniceii. Și cum nu? — Din isvor autentic, am înțeles, că hârnicul învățător, atunci când poporul are a se prezenta la vre-o adunare séu petrecere, cu o di mai nainte îl chemă la școlă și în cuvinte părintesci îl deșteptă, că e Corbean și are sé se póte bine. După o astfel de școlă apoi trebuie sé-l admiri! Părintele Dobreanu în biserică și afară îl povățuesce nu numai cu cuvinte, ci și în faptă. Prin construirea de diferite mașinării a înlesnit, mult economia și industria de casă a poporului chiar și din alte comune. În esemplul muncii și al traiului apoi stim. sa dómná preotésă e neîntrecută. — D-l primar e cinstit de către autoritățile sale, însă binele special al poporului din Corbu, în armonie esemplară cu preotul și învățătorul, nici cu un preț nu-l perde din vedere.

Acești factori, dimpreună cu alți nenumiți, carî mângăiere sé afe în virtuțile lor de a cinsti, a asculta, a porunci și mai ales de a lucra, — au contribuit la ajungerea măsurii, unde poporul din Corbu stóroe admirațiune.

La Boboteză au participat óspeți inteligenți și din România. Opiniunea mea e și a lor. — În garda unui astfel de popor disciplinat și totuși nu fricos, omul inteligent se simțese fôrte bine.

Vidi.

Sinodul bisericii Sf. Nicolae din Brașov.

Ținut Duminecă în 31 Ianuarie.

În mijlocul parochienilor bisericii Sf. Nicolae și a Românilor din Brașov s'au ivit de un timp îndelungat tot mai mari și mai îndreptățite nemulțumiri, vedënd ómenii de bine, că afacerile bisericii Sf. Nicolae, care este cea mai bogată biserică din arhidieceza gr. or., nu merg așa cum ar trebui sé mergă.

Multă vreme însă n'au putut sé dureze stările aceste, căci cei ce vedeau relele, și-au dat mâna, ca sé facă lumină.

Sinodul de Duminecă, care după lege ar fi trebuit sé se țină încă acum un an, a dat pe față tôte neregularitățile și neajunsurile. S'au cam temut cei cu musca pe căciulă din comitetul parochial, nu-i vorba, că va învinge adevérul și dreptatea și au căutat cât au putut sé zădărnicescă ținerea sinodului prin fel de fel de mijloce, punënd la cale ómenî ametiți și amăgiți de ei, sé sbiere și sé urle, ca astfel sé nu sé póta ținé sinodul.

Vedënd însă venerabilul Consistoriu lucrurile aceste uricioase, a trimis, la rugarea unei deputațiuni, care a mers la Sibiu, pe d-l asesor consistorial N. Ivan, ca sé conducă sinodul de Duminecă, și prin înțelepciunea densusului și prin purtarea fru-

teva lucruri minunate cu ele?” dise cartoforul*) ridënd.

„N'am bani de arunca!”

„Bani? Cređi tu că-ți cer bani pentru jocurile, carî ți-le arăt. Aș, nici poveste; ași fi un fléc, decă m'ași gândi la așa ceva. Nici vorba! Iti arétnisce lucruri cu meștesug, nisce minuni cu cărțile, numai așa de trecere de vreme. N'am lipsă de bani.”

Așa își vorbi jucătorul și da grozav din mâni, ér eu parcă înțepenit locului.

Auđisem odată, că cu cărțile acestea se pot face fel de fel nesdrăvănii și minuni, că ți-se póte spune, ce vêrstă ai, câți bani ai în buzunar, câte vite acasă, și alte multe de tôte. Căpétasem gust sé vedé și eu așa ceva, cu atât mai vêrtos, că nu avea sé coste nimic.

„Apoi biné, decă nu ceri bani pentru jocurile tale, hai sé vedé și eu.”

„Desigur, tu esei om cuminte și nu cer nimic de la tine. Unde am găsi noi un loc potrivit, ca sé avem tótă liniștea de lipsă?” întrebă cartoforul plin de voie.

*) Cartofor = jucător pătimaș în cărți, cărțaș.

„Uite aici în curte este o odaie de scăldat, are și un coridor cu bănci, așa ored, că ar fi bine sé mergem acolo”, am dis eu curios sé-i vedé meștesugurile, ce le scie.

„Așa e, într'adevăr acolo e bine, sé mergem!”

Am intrat cu toții în curte, m'am dus sfertul de butoiu cu pește în odaia mea și apoi am intrat în odaia de baie, sé vedem minunățiile, ce sciea sé le facă cartoforul.

El își începú comedia. A scos trei cărți și mi-lea arătat, sé mă uit cu de-amăruntul la ele. Le-a amestecat apoi și m'a întrebat pe mine, decă pot găci, care este dama de tobă. Tótă trebă asta o făcú așa de neîndemánatic, în cât îndată am găcit și i-am arătat dama de tobă.

„Ei, sciam eu, că tu esei mai deștept ca alții!” dise cartoforul. „Altul... n'ar fi găcit dintr'odată.”

După aceea arată jocul ésta de mai multe ori una după alta și tot-déuna am găcit. Dama de tobă era însemnată cu un punct roșu și nu era nici cea mai mică bătaie de cap, ca sé o cunoscú.

M'am pliotisit de trebă asta și am dis: „N'ai ceva mai cum se cade sé-mi arăți; căci cu asta m'am săturat sé te mai vedé.”

Cartoforul își dise sé am răbdare, căci voiú vedé lucruri mai frumoase și mai grele, dér de-ocamdată sé pună fie-care câte dece copeici ca rămășag. — Eu nu mă încumetam.

„Intr'adevăr esei nebun”, se adresă către cartofor unul din tovarășii lui. „Éráși vrei sé joci pe bani, deși mai adineori ai perdut dece ruble. Nu veđi tu cu cine ai de a face... ésta gâcesce cu ochii închiși.”

Sé fi vedú numai, după aceste vorbe, cum s'a cătrănit cartoforul.

„Da ce? esei tu tutorul meu?” dise el. „Sunt bani mei, și eu fac cu ei ce vreu cum... cum vii tu sé mă mustri și sé-mi poruncesci? Ți-o spun verde, ca sé mă lași în pace. Ce purtare este asta în fața unui om strein! Ar fi la loc sé-ți cărpescă una la cefă, și decă nu o va face el, am s'o fac eu... n'ai sé-ți mai bați gura cu astfel de prostii. Am mai mulți bani, de cât dece inși ca tine și n'am sé dau socotélă mamei mele, când voiú merge acasă, cum

trebuie sé-ți dai tu socotélă. Am luat o miie de ruble, când am vëndut ograda, și am pus la buzunar două sute de ruble pentru tég. Într'una mă cicălesci, că iau bani, că dau bani, deși lucrul acesta nu te privește!”

Se întórse apoi către mine și de tot liniștit dise:

„Nu lua în sémă, ce spune ésta. Din întemplantre se gâcesce în préjma mea, de altminterlea n'am nimic cu el și nici el cu mine. Așa-déră sé punem fie-care câte dece copeici.”

Nu prea aveam plăcere de lucrul acesta și parcă își spunea inima, că nu-i lucru curat. Cu tôte acestea o învălmășală cuprinse capul meu și gândul, de a puté căștiga lesne bani, mă copleși de tot. Și mé mai gândeam în cele din urmă, că jocul acesta, tot nu este un joc în cărți. Este vorba de a găci din trei cărți, și trebă acésta nu i-se párea ceva de tot nevinovat.

„Așa-déră sé punem!” am dis eu, și am pus dece copeici.

Se dară cărțile și și acum am ghicit fără nici o greutate, care este dama de tobă.

mósă a acelora, cari s'au strîns în numele „dreptății“, a putut sinodul de Duminecă, să-și isprăvescă lucrările sale, deși așa numitul „partid al butoiului“ a încercat să zădărnicească și acest sinod.

În sinodul de Duminecă a raportat comisiunea, care a fost alésă pentru cercetarea lucrărilor sêvêrșite de comitetul parochial și epitropia bisericească în decursul anului 1902 tot ce a găsit, și în vre-o 60 de propuneri, cari tôte s'au primit, a dat neorînduielele sêvêrșite pe față.

Comisiunea sinodală, din care făceau parte vrednicii noștri bărbați: d-l director gimn. V. Onițu, d-l prof. Dr. Lacea, d-l învățător St. Popovici, d-l funcționar la „Albina“ Murăroiu și d-l zaraf Christian, au arătat celor 700 de membri sinodali, întrușiți în sf. biserică, că între multe alte rele, comitetul n'a ținut destule ședințe, precum se cuvenia; că un membru al epitropiei și-a dat dimisiunea, îndată după alegere, fără ca să fi ales altul în locul lui și că lista școlărilor sêraci, cari au căpătat haine și cisme în dar, au fost subscriși în loc de 4 membri numai de doi membri, și anume numai de membrii comitetului (Sterie Stinghe și G. Navrea), cari au împărțit hainele și cismele cum și cui au vrut. Mai departe a arătat comisiunea sinodală, că comitetul a dat afară din slujbă, fără nici un motiv și în mod nelegiuit, pe meritul profesor de musică domnul G. Dima, și astfel biserica a rămas vreme de peste un an fără cor bisericesc; a mai arătat comisiunea, că cele 800 de corone votate pentru „masa studenților români“ au fost șterse de comitet din budget și astfel timp de mai mulți ani masa studenților din Brașov, care hrănesc an de an vre-o 30 de școlari sêraci cu mâncare gratuită, a fost lipsită de acest ajutor bănesc. A mai arătat comisiunea, că socotelile nu sunt în regulă, că lipsesc din casă hârtii de garanță, pentru împrumuturi de mai multe mii, date unor omeni din banii bisericești; că socotelele venitelor moșiei din România „Sudiții“ nu sunt în regulă, căci nu se scie câți bani au intrat; că multe documente din *Jurnalul de casă* lipsesc; că s'a vîndut d-lui Vlaicu, care este contabilul și vicepresidentul comitetului parochial, o bucată de pămînt, fără ca biserica să scie cât de mare e locul vîndut, că n'a plătit nici un crucer pentru locul cumpărat încă în anul 1901, (d'abia după încheierea raportului comisiunii sinodale în 22 Nov. 1903, d-l Vlaicu și-a adus aminte de datoria lui și a plătit-o) și că dînsul, care este tot-odată contabilul bisericii, nici n'a introdus între pretensiunile bisericii suma pe care o datoresce. De asemenea nu s'a ținut contabilul Vlaicu de condițiunile stricte de replătire și a introdus din puterea lui alte condițiuni ale *datoriilor arîndașului D. Popescu*, cari se urcă la suma de 133.498 cor. și 34 bani, fără ca să fie pe deplin asigurate interesele materiale ale bisericii.

Sinodul a luat cu mare durere și amărăciune lucrurile aceste la cunoștință și cu o majoritate covârșitoare a decis a face rînduiele în biserică și să nu-i absoolve pe membrii comitetului, pînă cînd nu va fi averea bisericii pe deplin asigurată.

Că să aduc unele pilde cum s'au administrat banii bisericii, pe baza informațiilor luate din documentele bisericii și comunicate în sinod relevez următoarele:

Pentru călătoriile făcute de mai mulți membri ai comitetului în Têră la moșiile bisericii, s'au dat acestora în anul Domnului 1902 ca „diurne“ nu mai puțin decît 3118 franci și 90 b. și 93 cor. și 20 b., fără a număra aici suma de franci 1402.65 și 12 cor. cheltuită în același an cu mergerea la muntele „sf. Ilie“, din Têră, care este de asemenea proprietatea bisericii. Suma acêsta e grozav de mare, cînd te ugeți, că în înțelesul contractului aveau membrii trimiși în timpul șederii lor la moși mâncare gratuită, cvartir liber și trăsură. D-l Vlaicu, contabilul și vicepresidentul comitetului în decurs de 4 ani de la anul 1898—1902 sub diferite titluri spre pildă: ca lîfă de contabil, ca diurne și spese de călătorie, pentru tipărituri*) suma de cor. 9657-94, din care sumă a luat într'un singur an, în anul 1902, despre care s'a raportat în sinod, suma de cor. 3351-33.

O altă „administrare“ la fel s'a făcut cu tipărirea celor 4 cărți de „Documente cu privire la trecutul Românilor din Scheiu“ decopiate și aranjate de d-l Dr. Sterie Stinghe (fiul primului-epitrop) și tipărite în tipografia Ciurcu & Comp. Pentru tipărirea acestor cărți s'a prevădut în budgetul anului 1902 suma de 2000 cor., peste care sumă însă s'a trecut cu 804-20 cor., ér în anul 1903 s'au tipărit fără mandat sinodal încă 2 volume, pentru cari s'au cheltuit cu totul 10-398 cor. 50 b., dintre cari a căpătat d-l Dr. Sterie Stinghe 6338.50 cor., ér tipografia 4060 cor.

Și acum să vedem, ce s'a ales din aceste cărți tipărite?

La crășma d-lui prim-epitrop Stinghe este magazinul de desfacere a cărților, care se împart între toți mușterii din Scheiu, cari nici nu sciu carte. E un tablou urît să vezi cum ies mușterii d-lui Stinghe din birt cu câte un teanc de cărți subsuoră, latinindu-se de-a latul uliții și veseli, că au hârtie frumoasă pe un an pentru învățarea merindelor. Alții pleacă îndată pe la negustori și vînd — după tocmelă — cu 8—10 cruceri volumul ca hârtie de pachetat.

Dér destul! Sfînta dreptate a învins la sinodul de Duminecă, intrînd din 700

*) D-l Vlaicu este compropietar la tipografia Ciurcu & Comp., lăsînd firesc să se tipărească tôte lucrurile bisericii în tipografia lui. Așa spre pildă în anul 1902 a încasat tipografia 1704 cor. pentru tipărirea Volumului II din „Documentele bisericii“.

voturi peste 400 de voturi, date de ostași dreptății cari luptă pentru ca să se facă rînduiele bună și cinstită în biserică. Acum Duminecă se va ține sinodul pentru alegerea noului comitet parochial, a epitropiei bisericii și a delegațiunei școlare, și — bun e Dumneșeu — dreptatea va învinge din nou, și atunci, tôte se vor îndrepta spre bine.

Așa să ne ajute Dumneșeu!

Uu ostaș al dreptății.

Bibliografie.

„Luceafărul“ Ni-a sosit la redacție nr. 2 din revista „Luceafărul“ revista literară a tinerimei noastre din Budapesta. Numărul acesta aduce pe învălătorea sa portretul bine reușit al Carmen Sylvei (Măjest. Sa Regina Elisabeta a României), lucrat de mult promițitorul elev al academiei de pictură din München, Virgil Simonescu. Acest număr conține în cea mai mare parte pagini frumoase din activitatea recentă literară a Reginei Poete. Atât nr. 2, cât și voluminosul număr premergător, pe care neprimindu-l la redacție ni l'a pus la dispoziție un amic al nostru, denotă un progres îmbucurător al acestei reviste. Cînd numele autorilor, cari și-au dat concursul lor în noul an de activitate al „Luceafărului“, găsim pe lângă scriitorii mai cunoscuți de la noi și pe d-nii prof. Iorga și St. O. Iosif din România distinși pe cîmpul activității noastre literare, unul ca prosator, celălalt ca poet.

Mai mulți dintre pictorii noștri s'au angajat a oferi redacțiunei „Luceafărului“ operele lor spre a le reproduce ceea-ce a făcut posibil revistei de a aduce nise ilustrațiuni frumoase și valoroase, dintre cari în acești doi numeri primii ai anului au apărut mai multe, reprezentînd opere de ale pictorilor noștri O. Smighel-schi, V. Simonescu și D. Hêrlescu. Dintre poeziile apărute în acești doi numeri relevăm poezia „Cîmpul libertății“ de St. O. Iosif, și frumoasa rapsodie „Mortua est“, scrisă de talentatul tînăr Oct. Goga.

Cu plăcere înregistrăm progresul aceste îmbucurătoare ale revistei „Luceafărul“, precum cu părere de rău ne-am simțit nevoiți la timpul său a combate o direcție, ce se manifesta în unele articole și poezii, care ne părea dăunătoare și incompatibilă cu chemarea unei reviste române, care s'a pus în serviciul literaturii noastre frumoase.

În următoarele reproducem sumarul ambilor numeri:

Numărul 1 apărut în 1 Ian. st. v. conține: Literatura noastră de V. Goldiș; Cîntece de Crăciun (poesie), de Ludovic Dauș; „Mortua est“ de O. Goga; Umbră (schiță) de Tr., Măruntșuri istorice culese în Ungaria, de N. Iorga; Luceafărul sîrii (musică) de N. Ganea; Cînd cu comedia (amintiri) de Zaharie Bârsan; Cîmpul libertății (poesie), de St. O. Iosif; Pe inserate (poesie), de Nic. Otavă; Hanul cu tei (schiță)

de George Stoica; Cărui și Căruiță (filologie), de Dr. S. Pușcariu; Cîntec (poesie) de Isis; Tragedia omului (traducere) de Oct. Goga; Serbătore (schiță) de H. P. Petrescu; Scriitorul și banii de Al.; Mitru (schiță) de Simin; Foi răslețe, (I. A. Barsarabescu) de Dr. S. P.; Tabla de la Lu-goșiu, de Iosif Popovici; Mugur mugurel (poesie) de V. Bontescu; La grôpa lui Laie (poesie) de Nic. Otavă; O, tempora (poesie) de Sanherib; Cărți și reviste de T.; Cronică și notițe, posta redacției.

Numărul 2 apărut în 15 Ian. v.: Noi, de Nic. Otavă; Carmen Sylva, de Oct. C. Tăslăuanu; Din poveștile Peșului de Simin; Pétra arsă, de Carmen Sylva (traducere) de H. P. Petrescu; Foi răslețe (Sinaia), de N. Iorga; Copilul meu (poesie) de Oct. Goga; Móra (poesie de Carmen Sylva) de Oct. Goga; Cugetări, de Carmen Sylva; Cărți și reviste, cronică și posta redacțiunei.

Ședătorile la sate,

Influența lor stricăcioasă asupra tinerimei și mijlocele prin cari s'ar puté combate cu succes.

— Fine. —

Școala e primul factor chemat a lucra din tôte puterile pentru sanarea și îndreptarea acestui rău. A și lucrat tot-déuna și lucră și acum, dér succesul în direcțiunea acêsta s'a arătat pînă acum nesuficient. Ba de multe ori cu durere a trebuit și trebuie să observăm, că instrucțiunea însăși suferă din cauza acêsta. Dic suferă! Și cum n'a suferi, cînd copilele de la 10 ani în sus, sunt mănate în ședătoare cu sila de ineseși mamele lor. Și de se întîmplă ca vre-o una mai deșteptă și mai îndrăsnită, ascultînd de povețele învățătorului său, se dîcă că nu merge, să auzi apoi câte injurături se varsă asupra școlii și a bietului învățător. Ér de ascultă și se duce la ședătoare, tot ce aude și vede acolo e contrar lucrurilor bune și frumoase învățate la școlă, și ele nesciînd prețui în de-ajuns exemplele bune, se lapedă de ele, se alătură la ceta celor ce batjocuresc școala și pe învățător, și în ziua următoare, cînd vin la școlă, disprețul față de aceea se vede destul de pronunțat pe fețele lor.

Pôte apoi bietul învățător să se sfarmă érași o săptămână, să folosescă tôte elocuența sa, pînă le va aduce de nou la brazda. De multe-ori însă se întîmplă, că pe lângă tot zelul devotat în direcțiunea acêsta, cele spuse rêmân „mazăre în părete“. Fetele nu mai învață nimic. Nu folosesc admonițiunea, nu pedepsa, nu exemplele bune, mijlocul cel mai puternic de educațiune; mintea lor se sfarmă cu cele auzite în ședătoare, fac planuri cum au sêși petrecă în sêra următoare, cu un cuvînt nu se mai ocupă cu cartea, nu mai ascultă de învățător, căci dóră n'au să fie preotese, nici dascălițe. Sfaturile bune nu mai prind rădăcini în inima lor, căci sunt coplesite de buruiana rêtății, care le înecă și nimicesc.

Cînd apoi am ajuns pînă aci, învățătorul recurge la porunca severă sêu chiar

„Curios lucru, să gâcescă cineva într'una. Într'adevăr un deosebit noroc! — Să mai punem de ce copeici!“ dîse cartoforul, și'mi plăti cele de ce copeici căștigate.

El împărți din nou cărțile, ér eu am căștigat érași.

De aci înainte nu mai întreba nime-nă, decă mai jucăm mai departe, ci se împărțiau cărțile, eu căștigam și imi primiam regulat cele de ce copeici, și fără să mai dîcă cineva vre-o vorbă puneam înainte.

Jocul mergea de minune pentru mine „Găcesce acum!“ dîcea cartoforul... eu găceam și'mi ridicaam căștigul.

În chipul acesta căștigasem 70 de copeici.

„Acum să punem de probă o rublă“, se adresă cartoforul iritat.

„Nu fi nebun. Destul a fost. Să ai cât de mulți bani, după cum merge jocul rêmăi fluture“, începî unul dintre tovarășii lui și țînîndu-l de mînă, ca și cum ar vrea să-l rețînă, îi da să înțelgă, să nu mai jôce.

Cartoforul începî să se răstescă și

apucînd pe tovarășul său de pept, îl îmbrînci la zid. Iși înceștă apoi pumnul și începî să amenințe, că are să se întemple lucru mare, decă se va mai amesteca în trebile lui.

Iși scose apoi punga și o trînti pe masă cu atîta tîrie, în cât se desfăcî și rublele de argint se împrăsciară în tôte părțile.

„N'avem lipsă să ne dea alții slobozenie“, dîse cartoforul cătră mine. „Să punem câte-o rublă?“

Mă zăpăcisem la cap, cum căștigasem cu atîta înlesnire. Felul acesta de a căștiga era un lucru nou, și nu era împrunat cu nici o trudă, cu nici o osteneală. Nu i vorbă, gîndeam eu în mine, că nu-i tocmai cinstită trêba asta, dér mă întorream érași și gîndeam, că în cele din urmă, decă-i vorba de risipă, de ce să las să ia altul banii? De ce să nu iau și eu o parte din ei? — Era fôrte ușor de gâicit, că dama de tobă avea un mic punct pe spate, pe care, așa se vede, nu-l băgase cartoforul de sêmă. Și afară de aceea era așa de nedibaci și greoi, în cât nu era

nici o greutate să vezi unde cade dama de tobă, și să găcesci.

Era o bună speculă, nu venisem de gēba la tērg, de-ore ce luasem de ce ruble pentru pînura noastră și acum aveam prilej să mai căștig pôte alte de ce ruble.

Ce-i voiți spune nevetei, cînd voiți sosi acasă? Ea sêrmana este o femeie de tot cinstită și pētrunsă în suflet de învățăturile lui Christos — și astfel gîndiam în mine, cum am să-i spun și să-i descompăr căștigul, ce de bună sêmă avea să urmeze. Voiți găsi eu vr'o ușiță să mă scot din incurcătura. A fost fôrte bine, că am avut cele de ce ruble, ca să pot lua parte la joc.

Așa am gîndit și am început jocul mai departe.

Puseserăm câte-o rublă și cartoforul împărți cărțile. Mă uitai cu tôte băgarea de sêmă, dér acum două din cărți aveau pe spate câte un punct roșu.

Fusesem cu tôte luarea aminte la împărțitul cărților și pusei mîna pe una din ele dîcînd, că aceea e dama de tobă.

M'am înșelat însă.

„A doua ôră voiți găci de sigur“, dîseiu eu, și scosei o altă rublă din pungă.

„Așa dér încă odată“, dîse cartoforul cu ochii plini de bucurie.

Împărți cărțile din nou și puse o rublă în joc.

Acum însă érași numai o carte avea punct roșu.

„Asta-i dama de tobă!“ arătai eu repede.

N'am gâicit nici de astă-dată.

„N'ai nimerit nici acum“, grăi cartoforul cu o față senină și-mi luă rubla.

I-am spus atunci necăjit, că a pus puncte pe cărți, ca să mă încurce. El se jură că nici n'a pus puncte și că nici nu le-a luat. Decă cumva vor fi fost puncte, apoi acêsta a fost numai o întemplantare. Iși arată mînile și dîse să luăm alte cărți, decă am vre-o bănuială.

Mă învoi, și-i spusei că voiți mai juca numai pînă imi voiți destôrce paguba. Mă apucă un fel de fior.

Cartoforul scose alte cărți și continuaram jocul, care mergea tot mai rău pentru mine.

la admonițiunea părinților, ca la ultimele mijloce de scăpare, dăr nici acestea nu mult ajută, căci decă-s oprite a cerceta ședătoarea fetelor mari, ele se silesc a-și alcătui una de a lor, unde se adună apoi toate fetele și băieții de la 10—15 ani. Aici încă, deși sunt numai copii, se petrec aceleași lucruri scandalose și urmările încă sunt aceleași.

Să nu ne mirăm așa-déră, decă în școlile de repetițiune nu putem ajunge la un progres îndestulitor. Să nu ne mirăm, că lumea-i stricată, s-ta noastră biserică și religione desconsiderate, obiceiurile noastre scumpe strămoșesci pe unele locuri părăsite și batjocurite. Dic, să nu ne mirăm, căci de vei pune între 20 de mere sănătoase numai unul putred, nu cel putred se va însănătoși, ci cele sănătoase vor putrezi. Intocmai se întâmplă și cu omenii, și cine ore nu cunoșce proverbul „spune-mi cu cine te însoțesci, ca să-ți spun eu cine ești”.

Lumea e stricată, și isvorul răutății și stricăciunii ei sunt, după cum v-ați putut convinge, ședătorile, în contra cărora ar trebui să îndrepte arma nimicitore tot omul de bine. Până când vor dăinui ședătorile și vor avea caracterul de până acum, nu putem spera vre-o îmbunătățire în privința acestora. Să ne silim așa-déră să desființăm ședătorile, sau cel puțin a-le schimba caracterul, căci „decă e putred mărul nu-i mod de curățire, se sperăză totuși simburii din el, aceștia însă cer plantare”.

Și cine ore e merit a planta virtute și înțelepciune în inimile tinerimei, decă nu învățătorul? Învățătorul e grădinarul, el trebuie să cultive plântuțele tinere, se depărteze de la ele ori-ce influință stricăciioasă și spre scopul acesta tot el trebuie să caute mijlocele cele mai corăspundătoare.

Pentru a feri tinerimea și împreună cu ea și inimile nevinovate ale copiilor de influința stricăciioasă a ședătorilor, mijloce puternice și sigure de succes ar fi, după modesta mea părere: societățile de lectură, reuniunile de cântări și serbările școlare.

De sine se înțelege, că aceste societăți nu pot fi întocmite după modelul celor de la orașe, ci numai după gradul inteligenței poporului. La început pot avea forma unor ședători, cari însă se nu se țină în vre-o casă privată, ci în școlă, sub supraveghierea învățătorului. Aici apoi fetele pot să-și aducă de lucru și în timpul cât lucră ele, feciorilor să li-se dea de cetit ceva ușor și plăcut. Acesta s'ar putea mai ușor atunci, când ar fi biblioteca la școlă; dér bibliotecile sunt rari la noi, și astfel învățătorul ar trebui să se îngrijescă să aibă la dispoziție el însuși cărțile trebuincioase. Aceste cărți să fie însă bine alese pentru-ca ele să ofere o lectură ușoară, plăcută și tot-de-odată folositoare. Și pentruca din acestea să tragă folos și aceia, cari eventual n'ar sci ceti, precum și fetele, cari sunt ocupate cu lucru în timpul acela, mai consult e să se dea cartea în mâna unui fecior deștept, care să cetescă cu glas

înalt, ér ceilalți să asculte. Decă cele cetite vor fi lucruri ușore de înțeles, scrise într'un stil plăcut, vor desfăta inimile ascultătorilor, vor deștepta în sufletul lor dragostea de cetit, toți se vor sili a ceti cât mai mult și cetind se vor deștepta.

Pe lângă cetit apoi învățătorul cu astfel de ocaziuni poate să țină vorbiri folositoare pentru tinerime, combătând în forma unor disertațiuni scurte toate relele ce bântue poporul cum sunt: beția, luxul, credințele deșerte, judecățile păgubitoare, cari în timpurile mai nouă seceră în fiecare an sute și mii de jertfe. Pote mai departe să le țină prelegeri folositoare din economie, să le vorbescă despre folosul societăților de tot felul, și decă observă că tinerimea capătă gust de cetit, prin o vorbire însuflețită să îndemne pe cei de față a pune baza unei bibliotecii, arătându-le însemnătatea și folosul aceleia, și cuvintele lui nu vor fi fără efect. Când va avea apoi biblioteca provădută cu cărți multe și bune, îi va fi ușor a lucra mai departe și a întocmi societatea de lectură în totă regula.

Dér pentru-ca tinerimei să se i-se urască ascultând mereu numai cetire și vorbiri, învățătorul să se silească a forma un cor, pe care să-l instrueze în cântări bisericesci și lumesci. Cântările frumoase încă desfatăză inima omului, ne distrăză în mod plăcut, ba unele, cum sunt poeziile eroice, ne însuflețesc și împintenă spre multe fapte bune. Ne fac să ne aducem aminte de gloria strămoșilor noștri, să ne mândrim cu ea și ne îndemnă să ne silim a înainta pe cărarea bătută de dășșii, păstrând cu scumpătate limba și legea strămoșescă, căci:

„Limba, lege, vorbe sante
La strămoși era,
Ei ar plânge în morminte
Când ne-ar asculta,
Ca vorbim în limbă străine“....
Al lor geniu ne șoptesce
Din mormânt mereu
O, vorbit, scrieți românece
Pentru Dumnezeu!

și păstrând aceste scumpe odore, să ne facem vrednici urmași ai lor.

Cu astfel de lucruri încetul și pe nesimțite am putea desbăra tinerimea de ședători, și decă dorim ca dragostea față de tot ce-i bun și folositor să prindă rădăcini și mai adânc în inima lor, ne vom sili, ca pe lângă lectură serioasă, vorbiri lungi, ce țin mintea și atențiunea încordate, pe lângă cântări frumoase, programul nostru să mai aibă și un punct distractiv, care va fi mai plăcut de cât toate celelalte. Acest punct din program îl vor ocupa tot-déuna unele producțiuni mici și ușore, cum sunt: declamarea unei poezii, predarea unui monolog, dialog, trialog, sau chiar a unei piese teatrale.

Cu ocaziunea unor serbări mari, învățătorul să aranjeze serbări școlare cu elevii săi și așa îi va aduna pe toți, ca și cloșca puii.

Aceste nu vor influința însă numai asupra tinerimei, ci și asupra bătrânilor,

cu deosebire asupra acelorora, a căror copii se vor produce. Și în adevăr, vădend pe micii diletanți cu câtă fidelitate representă pe moș Vasile și cu câtă gravitate și seriositate împarte sfaturi nepoților săi, nimeni nu pote rămâne nesimțitor. Pe mătușa, ce pare că simte greutatea anilor, când povestesc nepoței sale despre portul simplu, fără de mătăsuri și cartone, din timpurile mai vechi, trebuie să o admiri. Și decă mama-sa va fi de față, de sigur nu o va mai mâna în ședătoare, sub cuvânt, că nu va fi dăscăliță, ci va lăsa-o în fiecare zi să cerceteze școlă regulat.

Acestea ar fi după modesta mea părere, mijlocele cele mai potrivite, cu ajutorul cărora am putea lucra pentru îndreptarea moravurilor. Esemple, și încă esemple vrednice de urmat ne-au dat în privința acesta d-nii Ioan Pop Reteganul și Ioan Pampu învățător în Alba-Iulia, cari ambiu au lucrat și lucră forte mult în direcțiunea acestă.

La lucru deci cu toții, până încă nu-i târziu!

Nireș, în Noemvrie 1903.

Silvia Marian.

ULTIME SCIRI.

Clușii, 3 Februarie. A-tădi s'a judecat pentru a doua oră procesul de presă al părintelui Ioan Moța din Orăștie, care fusese condamnat odată și Curia dând loc recensului, a ordonat a doua pertractare. La această pertractare d-l Ioan Moța a fost condamnat din nou la un an închisore, scutindu-se tot-odată de cor vadă (munca robilor) și îngăduindu-se să-și aducă pe banii lui mâncare de afară, decă nu vré să mănânce hrana robilor. El a mai fost condamnat și la amendă de 1000 corone. D-l Moța a fost apêrat de Dr. Aurel Vlad. Procurorul s'a împăcat cu sentința, ér apêrătorul a anunțat recurs la Curie.

Lugoșii, 3 Febr. În comunele Obreja, Marga și Glimboca (Caraș Severin) s'au îmbolnăvit peste 100 de omeni otrăviți prin ocsid de plumb, din cari mai mulți au și murit. Causa acestei otrăviri în masă este faptul, că cei cari fierbiau vinars au întrebuințat căldări, cari înăuntru erau smălțuite cu plumb, pentru ca astfel să ridice puterea vinarsului. S'a pornit îndată o cercetare severă.

Paris, 3 Februarie. Diarului „New-York Herald” i-se telegrafază din Petersburg: Situația în momentul acesta este forte critică. În cercurile oficiale se crede, că Japoniaie hotărâtă spre atac, ceea-ce acum ar fi mai ușor, decât mai târziu a dispărut și ultima speranță de pace — „Le Journal” primesc din Port-Arthur scire, că toate vasele de răboi din port au primit

ordin de mobilizare și întreaga escadră din Asia orientală a plecat în largul mării.

Petreceeri.

În Poiana (com. Sibiuului) se va aranja în sala școlii Duminecă, în 7 Feb. st. n. un concert în favorul fondului reuniunii de cântări. Program variat. După concert dans.

În Timișoara-Fabric se va aranja „Balul român” în 5/18 Februarie în sala berăriei „Fabrikshof”. Venitul este destinat școlilor rom. gr. or. Ofertele a se adresa episcopului Eutimie Milutin (Gyár-kulváros Vadember-ut 6). Ios. Mateiu, paroch, Nic. Nicorescu, notar.

În Alba-Iulia corul vocal al bisericei gr. or. din Maeri sub conducerea d-lui învățător Ilie Mihaiu, invită la Concertul ce se va aranja în 12 Febr., 30 Ianuarie a. c. (serbătoreea sfinților 3 Ierarchi) în sala cea mare din hotelul „Europa”. Deschiderea casei la 7 1/2 ore ér începutul la 8 ore sera. Prețul de intrare: Locul I 2 cor. Locul II 1 cor. 60 bani. Locul III 1 cor. 20 bani, parter 80 bani. Venitul curat e destinat: 1/2 pentru acoperirea speselor avute cu zidirea școlii ér 1/2 împărțit în părți egale pentru zidirea unui seminaru pe séma stud. rom. cari cercetă școlile din loc și pentru catedrala care se zidesce în Sibiu.

Contribuiri peste taxa de intrare se vor primi cu mulțămită și se vor publica. Program variat.

AGRICULTURĂ.

Cum să cunoșcem ce-i trebuie pământului.

— Fine. —

Plantele sunt instrumentele de analiză cele mai delicate.

Un agricultor, care lucreză o moșie, fără a face un câmp de experiențe de câți-va metri pătrați, sémână cu marinarul, care s'ar aventura pe mare fără busolă și fără să se orienteze unde se află și încătrău merge.

Êtă modelul unui câmp de experiență, care n'ar trebui să lipsescă nici de pe o moșie. Vor fi șese pătrate despărțite între ele prin cărări. Pe 1-a va sémână grâu, pe a 2-a mazăre; pe a 3-a porumb; pe a 4-a sfeclă; pe a 5-a lucernă; pe a 6-a napă. Grâul ne va arăta de are solul azot, sfecla decă îl are subsolul; mazerea va arăta de are solul potasă, luțerna decă subsolul; porumbul va arăta, decă solul are acid fosforic; ér napii decă are subsolul. Decă toate culturile vor eși bune, pământul e forte bogat, are toate cele patru elemente și la față și la adânc și-i putem încedinti ori-ce cultură. Decă nu reușesc nici una, îi trebuie îngrășământ complet. Decă unele reușesc și altele nu, vom scote încheeri, cum s'a vădut mai sus.

Perdusem șese ruble — sudorea și munca nevastei mele. Cartoforul era meșter și scia cum să așeze cărțile, așa că eu nu mai puteam găci. Acum nu mai părea greoi și nedibaci. Nu, el nu era prost — și eu nu eram deștept.

Îndată hăgaiu de sémă în ce cursă am cădut. Vorbele dulci și șirete, imbierea de a-mi arăta nisce meșteșugite minuni cu cărțile, dojana prefăcută a tovarășilor lui vorbele lor între ei și câștigul meu de la început, toate acestea erau nisce cărlige ale mrejei în care aveam să fiu prins. Mă cuprinse o spaimă, de tremuram de pe picioare. Pofta de a câștiga bani în cărți și de a mă îmbogăți, mi se duse cu totul.

Vedeam înaintea ochilor nopțile nedurmite ale soției mele, hărnicia ei, economia în toate și încrederea, ce o avea în mine și dragostea ei față de mine. Și eu acum să-i răsplătesc toate acestea, risipind în jocul de cărți mica economie a muncii ei îndelungate? Ceva mai înainte eram îngrijat, cum să-i deslușesc, că am câștigat bani, ér acum îmi framântam mintea, cum

să-i spun, că banii primiți pe stofele ei, i-am aruncat în jocul de cărți.

În desnădejdea mea, am mai pus odată să joc, cređend că voiu ave noroc, dér lucru a eșit altfel și am pierdut și a șeptea rublă, singura, care-mi mai rămăsese.

„Nu mai joc”, am dis atunci și am aruncat cărțile pe bancă.

„Cum vrei!” dișe cartoforul, și ridend strinse cărțile imprăsciate.

Mă uitaiu la tovarășii lui, cari se arătau așa de triști pentru perderile lor, și mă bucuram în mine că au pierdut și ei destule parale.

„Să-mi dai banii înderept, că ai umblat cu înșelătorii”, mă réstil eu d'odată înfuriat.

„Sciți că ai haz!” dișe cartoforul. „Mai întâi te învoeser să joci, ș'apoi decă perđi hait” să-ți dau banii înapoi. Vino cu mine în cărciumă, acolo oiu plăti ceva beutură”.

„Vreu să am banii mei, nu mă păcălesc cu rachiul tău”, am diș eu cu totă hotărârea.

„Banii rămân, unde sunt, poți să fi sigur de acestă”, grăi cartoforul.

„Eu vréu să-mi capét banii, ori cu bine, ori decă nu, cu réul”, li-am réspuns réstit și hotărât.

„Nu-mi pasă. — Noi suntem trei”.

Ei își făcură semn de plecare. Atunci am pus mâna în peptul cartoforului și i-am spus, că nu-i mai dau drumu, până nu-mi dá banii înderept. El nu s'a lăsat numai intratât, ci a început să dea cu pumnii. Asta am așteptat-o.

Îndată am băgat de sémă, că eu eram mai tare. Îl trântii jos, îl apucaii de urechi, îl loviu cu capul de podin și i ceruii banii. Mi-a spus, că mi-i dá, numa să-i dau drumu. Cum s'a ridicat în picioare, tăbărira tustrei pe mine. Se făcu o bătaie strașnică. Nu mai era o bătae pentru cele șapte ruble, ci o bătae pe mörte și vieță. Nu-mi pásă de nimic, n'aveam nici cea mai mică frică. Nu simțiam lovirile lor dér nici eu n'aveam milă cu ei, și dam orbesc. Furios, ca o fieră sêlbatică, dam în drépta și în stânga și tovarășii rënd pe rënd cădeau pe podinile coridorului și le trosneau capetele, lovindu-se de scânduri. Și ei și eu, nu între-

buintărăm altă armă de cât pumnii, dér pentru aceea îi întrebuințam des de tot.

Eu mă ațineam la ușe, ca să nu-mi potă scăpa cartoforul cu banii, căci atunci totul ar fi fost pierdut.

Vădendu-mă așa de furios, dușmanii aștia se supuseră și-mi făgăduiră că-mi vor da banii, numa să-i las în pace. D'abia i-am slăbit din mâinile mele, și se îndesau la ușe să o tulăscă la fugă, însă am réușit să pun mâna pe cartofor. Ceilalți doi scăpară în stradă și d'acolo amenințau, că vor aduce poliția. În furia mea însă habar n'aveam de poliție și le-am strigat să aducă și dece polițiști, că nu-mi pásă de nimic, eu vréu să-mi am banii mei.

Tăbării din nou cu pumnii și-l cârpiu mai cu dinadinsul pe cartofor.... De trei ori mi-a făgăduit, că-mi va da banii și de trei ori a încercat să-mi scape din mâni.

După un timp ore-care se întörseră d'afară cei doi tovarășii ai lui, cari dișeseră că merg după polițiști, voiau să vadă cum stau lucrurile, dér nu cutezau să se apropie de mine. În cele din urmă cartoforul era istovit de puteri și astfel ne mai având

Cel mai elementar câmp de experiențe, ar fi două bucățele de câte un metru pătrat, una sămănată cu grâu și alta cu mazăre. Ba chiar în oile de flori putem analiza pământul prin plante. Inse câmpurile de experiențe cu îngrășăminte felurite sunt mult mai de folos și n'ar trebui să lipsescă de pe lângă noi o șolă rurală. Dacă în loc de a cultiva pe fie-care părticică numai un fel de plante, vom avea grijă să luăm părțile cele destul de mari, ca să se nămăm pe ele cât mai multe plante, lumina ce vom câștiga va fi cu atât mai mare și mai ușor de înțeles.

Der câmpul de experiență cel mai complet din lume și care a slujit de model tuturor celorlalte, e cel dela Vincennes. A fost întemeiat la 1859 de guvernul francez și în 1860 au fost cele dintâi recolte ale lui Georges Ville. Câmpul nu e mai mare de 4 hectare, pe cari sunt și clădirile pentru cursuri, servicii, expoziție etc.

În câte 6 conferințe pe an Dumnechile din Iunie și Iulie, Ville expună principiile sale fruntașilor agriculturii. Omenilor de stat, învețaților veniți din țări depărtate.

Câmpul de experiențe e împărțit în trime tăiate și ele de acurmezișul în bucăți de câte un ar. Pe o trimbă se cultivă numai un fel de plante, er pe fie-care ar se află altă combinație: unul e fără nici un îngrășământ, altul are un îngrășământ complet, altul are un îngrășământ cu dominantă în exces, altul are îngrășământ, însă fără potasă, altul fără acid fosforic etc., un ar e gunoiat cu băligar etc. Pe tablite se arată cum e îngrășat arul în cestiune. Sunt atâtea trime, câte plante se experimentează. Unele din ele au pomi roditori, viță de vie, plante industriale etc.

Să ne uităm la trimba pe care se cultivă cânepa: cu îngrășăminte minerale fără azot, cânepa e galbenă, subțire și scurtă. În Iulie abia trece de 70 de centimetri. Cu azot fără minerale, cânepa e ceva mai bună, crește până la 80 de centimetri și e de colorie mai verde. Dar tot e prostă. Cu minerale și cu 40 klgr. de azot la ha. cultura e frumoasă, cânepa destul de verde. Înălțimea de 1 m. 50. Cu minerale și cu 80 klgr. de azot, deci cu îngrășământ complet, cânepa e de totă frumusețe. Ajunge la 2 metri. Cu minerale și cu 100 de klgr. de azot, rolul dominantei se arată, avem cultură intensivă. Cânepa e grosă, dreptă verde închisă. Înălțimea poate trece

de 3 metri. În bucata fără îngrășăminte, recolta e așa de slabă, că ai crede de la 20 de pași, că pământul nici nu e sămănat. După acest zid de verdete înalt de trei metri, vești pe pământ câteva fire de cânepă închirchită.

Aceeași experiență cu cartofii, la cari dominantă e potasa.

La vița de vie fără potasă n'ai struguri, cu îngrășământ complet via e verde, lemnul se face bine și strugurii sunt din belșug. Dând 100 de klgr. de potasă la hectar, ajungem la maximum de rodă: cei mai mulți butuci au 15—20 de struguri uriași.

Câmpul de la Vincennes, dovedește și greșala celor ce se întrebă, dacă îngrășămintele chimice nu cumva sleesc pământul.

Cine se deprinde cu un câmp de experiențe ca la Vincennes, poate ușor judeca pământul de pe plantele ce produce. Din nefericire noi nu avem asemenea câmp.

Din cele spuse aici urmăm, că e datoria tuturor cultivatorilor luminați să facă, precum am arătat, analiza pământului prin plante. („V. N.“)

Cestiuni financiare.

Cambiu.

Care dintre țeranii noștri își vor pute da seamă despre cauza atator miseriei din timpurile grele ce trăim?

La întrebarea acesta puțin dintre țeranii se vor fi gândind serios. Când e vorba de un răspuns potrivit, trebuie recunoscut, că neștiința și lipsa de orientare în cestiuni bănești e mama tuturor necazurilor, ce vin potop pe capul țeranului. Este prin urmare datoria noastră a tuturor, ca cel puțin cu o vorbă bună să-i sărim într-ajutor.

Mai ales noi, funcționarii de bancă, venim dilnic în atingere cu poporul țeran și vedem atâtea scene, cari și pe cele mai înpetrite inimă le mișcă. Ecă o văduvă necăjită ca vai de capul ei, se roșă, plânge de și-se face milă, creștî necazul omului, — în urmă îi faci curaj și îi dai măcar o vorbă bună. Atâtea poate face ori-care. Apoi vine altul și te roșă cu insistență să-i asculti suferințele, căci dăce: sunteți și d-v, omenul de ai noștri. Și după-ce și-a spus necazul, că i-a ars casa etc., apoi urmază cauza adevărată pentru care a venit, ca să se roșă adecă de domni de la bancă, dór l'or mai îngădui cu cametele — că-s multe și cresc, bată-le pustia. Vine apoi al treilea, al patrulea și așa mai departe, și făgăduesce, că va vinde mai una, mai alta, numai să-l mai îngăduie puțin.

Toți aceștia, după-ce au plătit, of-

téză: „Slavă Domnului că m'am mântuit dintr'un loc“. Da, așa-i, căci e dator omul și pe aiurea la alte bănci, ba decă sunt în aceeași piață 2 institute de bani, e aproape sigur, că e dator la amândouă.

Ađi țeranul român s'a datat a lua împrumuturi pe *wexel* său *cambiu*. Felul acesta de împrumuturi vine mai des înainte aproape la toate institutele noastre de bani; este folositor decă se știe, ce trebuie să facă, decă vré să ridice un împrumut cambial.

Funcționarii de bancă tot-deuna le arată țeranilor bucurosi, cum și unde să se iscălescă în cambiu, ba se întemplă, că unii aduc cambii neiscăliți și îi necăjesc pe funcționarii să-i subscrie. Ei nu pot să facă lucrul acesta, fiind-că nu știu identitatea persoanelor, și așa nici că sunt autorizați a subscrie persoane necunoscute. Afară de asta, unde ar ajunge domni de la bancă, decă ar fi constrinși să subscrie pe totă lumea? Cu totă bunăvoința, sunt nevoiți a-i refuza cu părere de rău și a-i îndruma la bărbatul de încredere al institutului, eventual la altă persoană cunoscută.

Cei ce au de gând să împrumute bani de la bănci pe cambiu, să se ducă la agentul institutului, ori la una din persoanele fruntașe din comună, pe care o cunosc domni de la bancă. Acesta să le facă rugarea, și după ce i-s'a votat împrumutul, să cumpere cambii și să-l ducă la agent, ca să-l subscrie (iscălescă). Așa *trebuie să facă tot-deuna și când se înosece cambii*, (alt *wexel* nou), cel vechi îl dau domni de la bancă înapoi. — Fie-care prolongire să consideră de împrumut nou, de aceea trebuie și cambii nou.

De ore-ce fie-care bancă are altă rânduială la iscălirea cambiiului, să întrebe omul mai întâi pe agent, că ce și cum. Acei ce știu serie d. e. (acceptantul și cavenții) pot întreba și pe domni de la bancă, că unde și cum să se iscălescă.

Este în interesul fie-cărui, să nu umble cu subscrieri făcute de persoane, pe cari domni de la bancă nu le cunosc și li-se par suspecte, pentru-că cambiiul iscălit astfel, nu li-se primesce. Afară de asta poate avea urmări triste pentru unii, cari umblă cu iscălituri mincinoșe.

Unde institutele au datina de a pretinde la împrumuturi cambiale *cel puțin 2 subscrieri făcute de 2 persoane ce știu scrie*, și prin procedura acesta să evită multe neplăceri.

Este de lipsă, ca omul să fie cu băgare de seamă și la cumpărarea *wexelului*, care să corăspundă la suma împrumutului și să nu fie prea mic. — Lucrul acesta să poți ști de pe însuși cambiiul că până la ce sumă se poate folosi, și țeranul n'are de cât să întrebe pe cel mai de aproape om, că bun e *wexelul*? Decă este prea mic timbrul, domni de la bancă nu-l primesc, pentru-că îi globesce finanțul aspru.

Cambiiul este ca și o *bancnotă*, decă omul să umble cu grijă cu el, să bage desămă să nu se sfirtece, căci decă lipsește și numai o bucățică — cambiiul este defectuos și domni de la bancă nu-l primesc.

Cei ce nu știu scrie și pe cari li iscălescă alții, să nu pună cruce înaintea numelui, căci legea nu cunosc de cât scitorii de carte în *wexel* (cambii) și în cazul acesta este defectuos și nu se primesc la nici o bancă.

Decă din o cauză său alta cambiiul nu se primesc și de multe ori chiar și agenții nu bagă destul seamă — omul nostru perde cu mersul și întorsul o ți de lucru, vreme scumpă, și bate calea mănului până la oraș și înderăt.

În cele următoare voiți scrie ceva despre alte feluri de împrumuturi.

Rodna-veche, Ian. 1904.

Traian Turcu.

Dare de seamă și mulțumire publică.

Cu ocaziunea producțiunii musicale-teatrale, aranjată în ziua de Boboteză 6 (19) Ian. 1904, de cătră „Corul bisericii române gr. or. din Brașovul-vechi“, au binevoit a contribui armătorii Domni:

Iosif Maximilian, paroh 3 corone; Traian H. Pop, redactor 2 cor.; Ladislau Popa, căpit. ces. și reg. 1 cor.; N. N. 2 cor. G. Nica 4 cor., Elena Popoviciu 3 cor. V. Vlaicu 2 cor., Candid Mușlea invet. 1 cor., G. Dima 2 cor., Vasile Voina 2 cor. B. B. 2 cor., N. N. 1 cor., Dr. A. Muresianu 2 lei, Lemenyi 2 cor., N. N. 1 cor., N. N. 1 cor., Victor Șincan 2 cor., d-șora Eugenia Bogorin 1 cor., Nicolae Balea măestru-pantofar 1 cor., D. Platoș croitor militar 1 cor., Ioan Sabadeanu comerciant 2 cor., A. Ciortea 1 cor., Nicolau Fizeșianu preot militar 1 cor., N. P. Goldman 1 cor. Vasile Ocășianu 1 cor., N. N. 1 cor., P. Pavel 1 cor., N. N. 1 cor., Pana 2 cor., Maria I. M. 1 cor., P. Nemes 2 cor., George Rusu măcelar 40 bani. La oaltă 50 cor. 40 bani.

Întratele totale ale acestei producțiuni au fost de 316 cor. 20 b., er spesele au fost de 212 cor. 20 bani, rămâne decă un profit de 104 cor.

Ne împlinim o datorie dăntre cele cele mai sfinte a da espresiune mulțumirei noastre On. domni, cari au contribuit și de data asta, ca și de altă-dată la fondul acestui cor. Nu mai puțin profităm de ocaziune a le mulțumi și acelor domni și domne, tineri și bătrâni și popor, cari au onorat cu prezența lor petrecerea noastră, dovedind prin acesta viu interes față de înaintarea poporului nostru.

Brașov, în 14 (27) Ianuarie 1904.

Pentru corul bisericesc:

Dumitru Jaliu.

Ioan Sêrbu.

incătrău, începă să-mi numere banii într'o mână, pe când cu cealaltă îl țineam strins.

Tocmai se terminase lucrul acesta, când de odată intrară câți va cunoscuți de ai mei și vădându-mă așa de iritat și spulberat, mă întrebă, ce s'a întemplat. L-am spus tôte din fir în păr și am adaus, că mi-am primit banii înapoi, banii pe cari pungașii aceia mi-l luaseră prin înșelatorie. Am eșit apoi în curte și mă uitam la calul cu care venisera la tîrg pretinii mei. Incă nu eșisera bine pe pörtă cei trei pungași, plini de sânge și de vînetăi, și poliștii sosisera cu lancile și cu săb ile lor în mână și întrebară, că unde sunt jucătorii de cărți, cari se băteau pe acolea.

„Au eșit pe pörtă, tocmai acum“, răspunse grabui unul dintre prietenii mei. „Trebuie, că i-ați întelnit pe drum“.

Când am vădut poliția, era să leșin de gróză. Nu mai aveam curajul, ce-l avusesem în to ul bătăii de adineiori.

Poliștii nu se mulțumiră cu spusa pretinului meu. Ei căutară prin tôte colțurile și ungh-țele curții. În timpul acesta căutai să mă urătesc, și-mi făceam de lucru cu calul, pînă de spume, al pretinilor mei, și pusei un țol pe spinarea lui. În

cele din urmă poliștii plecară, căci nu aflară pe nimeni. Ei au fost chemați de o servitoare din curte, care văduse din întemplare bătăia și înspăimîntându-se, a strigat după ajutor.

Târziu de tot am băgat de seamă, că aveam la mine cele șapte-deci de copeici, ce le căștigasem, dupa cum fusese pus la cale de pungașii, în ghiarele cărora intrasem. În focul certei și în invălmășală uitasem să le înapoez acești bani. Unul dintre prietenii mei a dis, ca să bem rum pe ei, dór eu nu m'am învoit nici decum, căci imi veneau ca nisce bani necurați. Merse-răm mai târziu și-i depuserăm în cassa orașului la fondul pentru sêraci.

Scăpând norocos din a estă invălmășală plină de comedi, începui să mă gândesc și abia acum mă desebăluisem la minte și vădui marea primejdie în care am fost intrat.

Că m'am apucat să joc cărți și aproape să perd banii, să risipesc banii nevetei mele și în chipul acesta să ducă lipsă ea și copilul nostru, ac-st lucru singur m'a umplut de o gr ză atât de mare, în cât imi era de ajuns. Pune lângă ea păruiala întemplată, care mă putea aședa în mînile

poliției, apoi cercetarea din partea ei, pe-dépsa, ce o puteam aștepta, — tôte acestea la un loc imi rodeau conșoianța. Eram atât de turburat, în cât tremuram în tot trupul și o sudore rece mă acoperi. Tótă noptea n'am putut adormi și a doua ți de dimineță am plecat acasă, am eșit din această viltóre a înșelătoriei.

Ajuns acasă, am povestit tôte nevestei mele și am rugat-o de ertare cu lacrimile în ochi.

Ea m'a ascultat cu milă, mă luă în brațe și mă iertă.

O, ce bine mi-a cădut, ce pîtră s'a ridicat de pe sufletul meu. Să ai așa un mărgăritar, care să te iubescă fără margini, care să dea uitării scăderile tale, și să te ierte pentru greșelile ce le-ai făcut! E mare lucru! Nici măcar o vorba nu mi-a aruncat; privirea ei blândă spunea din ajuns, că nu mai este de lipsă să arunc bolovanii, unde este o sarcină destul de grea.

După câtă-va vreme, după ce m'am liniștit pe deplin, am început din nou vorba despre această întemplare. Ea dăcea, că eu am greșit, încredându-mă prea mult în mine, că aș fi un om umblat în lume, deși eu cunosc lumea numai pe dinafară și că

în lume sunt fel de fel de ispite, cari ne pândesc, și astfel noi într'una trebuie să ne apărăm să nu cădem în curse.

Așa și este!... În întreaga mea viață am ținut minte și am vădut, că mult adevăr și dreptate sunt cuprinse în vorbele acestora.

Mai apoi luarăm butoiășul de pește și începurăm să-l golim, să vedem cât pește era într'insul, căci butoiășul era greu; am găsit însă spre marea noastră mirare, că jumătate din el nu era de cât sare golă. Peștii mai de la fund, erau uscați ca scândura, așa că mai nu le puteam lua folosul.

Așa am pățit-o eu cu cunoscința mea de omeni, cu chibzuiala mea renumită și cu mersul meu la tîrg!

Nu prea voiam să povestesc această întemplare, căci văd singur, că pățania mea. mulți o vor găsi cam bôcănă. În cele din urmă totuși m'am hotărit să scriu această pățanie, pentru-ca să se vadă, în câte feluri și chipuri i-se puu omului în cale ispitele. și cum el, chiar în contra voiei lui, se lasă tîrit în vârtejele stricăcunei, decă nu bagă bine de seamă și decă nu se păzește din ajuns.

Reprezentatii, concerte și petreceri.

Mediaș.

— Ian. 1904.

In prima zi de Boboteză s'era la șapte ore am avut privilegiul mai întâiu să vedem fetițele și copilașii noștri producându-se pe scenă. Pe fața tuturor se vedea bucuria și-am constatat, că această producțiune de școlari la toți le-a cădut la inima, ceea-ce mă îndemnă s'o spun și lunei din afară, ca pe un model de jertfă celor activi și imbold de muncă celor trândavi.

Ne plângem, că poporul, nu-și iubesc școlă, uităm însă s'o spunem, că cauza de frunte, în celea mai multe locuri, suntem noi, cei chemați și însărcinați cu crescerea și instrucțiunea lui. Nu ne dăm silința să-l capacităm și nu facem să se vadă rōde după școlă, căci Românul nostru ȳice — că, decă cine-va nu vrē s'fie domn, nu are necesitate de învățatură: „dōr nu se pot face toți popi și dascăli, ori preotēsă s'eu altă dōmnă alēsă”.

In producțiunile școlare însă vedem cu toții un product real și pipăit al școlii, ne distragem și petrecem; ne bucurăm din inimă și ne umplem de fală. Școlă încă de-odată ni-se presintă cu totul în altă lumină, căci ea dreptul se constatēză în aceste producțiuni școlare și un folos moral, că vedēndu-le ōmenii, mai uită de celea crășme rele, cari de regulă în sērbători sunt mai frecventate,

Jertfa, care constă din taxa de intrare, pentru scopuri școlare, încă nu trebuie desconsiderată, nimeni însă s'eu nu lăcomēsă la capitaluri mari, căci ast-fel ne perdem ținta producțiunilor școlare. Mai ales la început s'eu fim cu multă bāgare de sēmă, căci s'eu se scie: tot începutul e greu. Pregătirile elevilor d'asemenea s'eu fie bune, căci înaintea poporului greșēla unui singur gest s'eu erōre de cuvēt va fi aspru criticată. Dōr e celebru spiritul satiric la toți Romānii.

In foile nōstre, până acum n'am cedit dări de sēmă despre ast-fel de producțiuni, ceea-ce arată o nepăsare generală. Tineră generațiune însă de învățatori și de preoți, avem nădejde, că vor lucra și în direcțiunea acēsta.

Programul producțiunii elevilor gr. cat. din Mediaș a fost acesta:

1) Elevii și elevele stau în genunchi în ordine frumoșă, fetițele înainte, băieții mai în urmă, cu mâinile împreunate cătră cer și la deschiderea cortinei cāntă cu toții în glasuri ingeresci, singuri și fără conducător: „Venii s'eu ne închinăm”, ēr un elev sculându-se în picioare ȳice: „Tatăl nostru”; 2) Vino la rēsboiu, cor în două voci de Ionescu; 3) Rugămintea din urmă de G. Coșbuc, decl. de-o fetiță; 4) Sentinela romānă, în formă de dialog o predau doi băieți; 5) Ce te legeni codrule, cor în două voci, de M. Eminescu; 6) Pe-neș Curcanul, de V. Alexandri o predă un elev; 7) Școlărița bună, de Nicu Stăjereș, o decl. o fetiță; 8) Trei păstori, cor în trei voci de T. Popoviciu; 9) ȳiganul și Albina de T. Speranță; 10) Visul lui Tudor, dialog, de V. Alexandri; 11) Trei dōmne și toți trei, de G. Coșbuc; 12) Mōrtea ne vine, cor în trei voci de Musicescu; 13) Despre meserii, dialog; 14) „Despre școlă și viēta nōstră, disertațiune populară”, întocmită anume pentru s'era aceea; 15) Băieții cei mai mici jōcă „Bătuța” și „Călușerul” sus pe scenă în admirațiunea tuturor; 16) Mulți ani trāsescă, cor în trei voci de Musicescu; 17) Cuvēt de închidere rostid de Prea ōn. d-n protopop Ioan Moldovan.

De încheiere amintesc, că petrecerea s'a făcut în cerc restrāns, din cauza prea îngustului spaț din școlă, care a fost frumos împodobit de tōte părțile. S'eu nu uităm, că „în viitor învingerea va fi pe lângă ostirea a cărei indiviți sunt mai învățați”; și că „alfabetul învățatorului va fi mai puternic decăt baioneta soldatului”.

Isidor Dopp.

Hălchiu.

In Hălchiu s'a dat în s'era de 1 Ian. st. v. 1904 o reprezentație teatrală-musicală, împreunată cu dans, în favorul bibliotecii școlare. Inițiativa, căt și buna reușită a acestei reprezentații este de a se mulțumi învățătorilor Iordan Curcubetă și Vasile Creangă, cari n'au cruțat nimic, ca acēsta reprezentație s'eu pōtă reuși, căt se pōte mai bine. Public asistent numeros.

A participat un public numeros.

Contribuirii peste taxă au intrat la casă s'era de la următorii: D-na E. P. Craiovan, Toma paroch, Petru Danciu iuv.

și Dăch comersant căte 1 corōnă; ēr ulterior ni-a sosit de la următorii: d-l Ioan Maximilian s. preot (Stupini) 2 cor., Ioan I. Maximilian preot-capelan 1 cor. și d-l Teofil Roșca paroch (loc) 2 corōne.

Venitul curat întru cât sunt informat a fost de 28 corōne și 22 bani, în folosul bibliotecii școlare.

Unul din ōspeți.

13 ani a suferit nevasta mea de durere de cap din cauza reumatismului, și numai mulțămită dau lui Dumnezeu că mi-au dat ideea de a-mi procura de la D-vōstră crucea duplă electro-magnetică R. B. nr. 86.966, căci nevasta mea după ce a purtat crucea 4 sēptēmāni, s'a vindecat. Ori și care ar suferi de reumatism s'eu comande acēstă cruce minunată. Eu am încercat multe, d'eu nu a folosit fără numai crucea electro-magnetică. Cu tōtă stima Hambek Valentin, Kiralyfalva.

Scrisōrea acēsta a primit-o domnul Albert Müller Budapest V. Vadász utca 42 a. e., inventatorul crucei duple electro magnetice, care folosește celor ce sufer de reumatism, astma etc.

Anunțuri de căsătorie.

De la 15 până la 28 Ian. c. 1904.

1) Ioan Bolendu gr. or. lucrător cu Paraschiva Corbu gr. or. din Brașov. 2) Ioan Burbea gr. or. lucrător cu Efrosina Neșuțiu gr. or. din Brașov. 3) Szōke Gyula ev. ref. lucrător la fabrica de cărāmidă cu Doboș Iuliana gr. or. din Brașov. 4) Iosif Popister gr. or. agricultor cu Ana Szamoska gr. or. amēndoi domiciliați în Feldiōra. 5) Ioan Popister gr. or. agricultor cu Elena Constantin gr. or. amindoi din Feldiōra. 6) George Domnișoru gr. or. agricultor cu Stana Șiteu gr. or. amindoi domiciliați în Purcāreni. 7) Ioan Munteanu gr. or. lucrător cu Elena Voicu Vulcāneanu gr. or. din Brașov. 8) Ioan Rusu gr. or. calfă de lăcātuș cu Burbea Maria gr. or. din Brașov. 9) Vasile Prișcu-Crusa gr. or. lucrător cu Maria Brānză gr. or. din Brașov. 10) Înālbitoriu Dumitru gr. or. măcelar în Codlea cu Elena Loga gr. or. din Brașov. 11) Coltor Miron greco-catolic lucrător cu Bădea Elena gr. or. din Brașov. 12) Ioan Onea gr. or. calfă de zidar cu Flōrea Jugānariu gr. or. din Brașov. 13) Nicolae Pernea gr. or. calfă de pantofar cu Elena Căpățină gr. or. din Brașov. 14) Niculae Ioviță gr. or. lucrător cu Susana Ponciu gr. or. din Brașov. 15) George Crăciun gr. or. calfă de ferar în Brașov cu Ana Todoran gr. or. din Turcoș. 16) Constantin Bodean gr. or. lucrător cu Elena Căpățină gr. or. din Brașov. 18) Du-

mitru Enache gr. or. calfă de zidar cu Elena Paraschiv gr. or. din Brașov. 19) George Silvășanu gr. or. lucrător cu Paraschiva Bobiț gr. or. în Brașov. 20) Ioan Ghimbășanu gr. or. calfă de lăcātuș cu Ecaterinu Sirbu gr. or. din Brașov. 21) Constantin Znriveț gr. or. măestru pantofar cu Carolina Moyses rom. cat. din Herman.

POSTA REDACȚIUNEL.

D-lui Toader ... In cestiunea de care ne întrebăți, mai bine ați face decă ați adresa o cerere Maiestății Sale.

D-lui Adam Dănu. Livezeni. ȳinem minte, că ne-ați mai scris odată și am publicat. Credem, că și cele ce aveți de gând a ne scrie acuma încă vor fi de interes obștesc, și atunci cu plăcere le vom publica.

Proprietar: Dr. Aurel Mureșianu.
Redactor responsabil Traian H. Pop.

Abonamente la „Gazeta Transilvaniei”
se pot face ori și când pe timp mai îndelungat s'eu lunare.

**„BIHOREANA”,
institut de credit și economii, societate pe acții în ORADEA-MARE.**

CONVOCARE.

Domnii acționari ai institutului de credit și economii „BIHOREANA”, societate pe acții în Oradea-mare, conform dispoziției §-lui 19 din statute, se invită la

a cincea adunare generală ordinară,

care se va ține în Oradea-Mare la 20 Februarie 1904 st n. la 10 ore înainte de amiazi în localul institutului.

Obiectele puse la ordinea zilei sunt următoarele:

1. Alegerea a trei membri pentru verificarea procesului verbal
2. Raportul anual al direcțiunii.
3. Raportul comitetului de revisiune despre esaminarea computului anual, a bilanțului și a propunerilor pentru împărțirea profitului.
4. Stabilirea bilanțului anual și deliberare asupra împărțirii profitului.
5. Fixarea prețului marcelor de presentă pe a. 1904.
6. Determinarea scopului spre care, la propunerea direcțiunii, este a se întrebuița suma amintită în §.ul 61. punctul f.
7. Deciderea asupra propunerii direcțiunii referitoare la înființarea unei filiale.

Se atrage atențiunea domnilor acționari la următoarele dispoziții din statute:

§. 24. Pentru folosirea dreptului de vot se recere,

Oradea-mare, 21 Ianuarie 1904.

ca acționarul s'eu trecut ca proprietar al acțiunilor sale în cărțile institutului cel puțin cu 6 luni înainte de adunare și cu una zi înainte de acēsta s'eu depună pe lângă revers la direcțiunea institutului, respective la locurile designate de direcțiune, acțiunile sale, eventual și dovăzile de plenipotentă

Acțiunile depuse la locurile designate de direcțiune se vor lua în considerare numai încāt reversalul despre depunere, cel mult în ziua premergătoare adunării generale s'a deus la institut.

In legătură cu dispozițiile §-lui 24 din statute, avem onō e a notifica, că în ședința plenară direcțiunară ținută la 21 Ianuarie 1904 pentru depunerea, respective primirea acțiunilor și edarea documentelor despre depunere, s'a designat în acest an, respective au fost rugate, institutele „Albina”, „Victoria”, „Silvania”, „Economul”, „Oraviciāna”, „Patria” și „Timișana”.

Direcțiunea.

Contul Bilanțului.

D E B I T				C R E D I T			
		Corōne	fil.			Corōne	fil.
68	Casa în număr	38016	63	1	Capital social	600000	—
78	Giro-Conto la Banca austro-ung.	1397	97	74	Fondul de rezervă	35603	48
61—70	Cambii de bancă . 1692341.13			39	Fondul de rezervă pentru perderi	3124	69
	Descriere . 2101.—	1690240	13	57	Fondul de pensiuni	4720	—
62	Credite ipotecare	255933	—	58	Depuneri spre fructificare	11234	59
82	Credite de cont-curent	33829	41	43	Cambii rees omptate	202765	—
17	Credite pe efecte	10372	—	69	Depozite de casă	4438	67
76	Credite personale	10079	—	51 56 79	Dividende neridicate	1565	62
45	Efecte proprii	16696	—	36	Saldul intereselor transitoare	24604	4
47	Immobile	431	58		Profit transportat	394.41	—
25	Mobilier	3819.54	—		Profit net	61655.—	62049
	10% descriere	381.95	59				
53 72	Diverse conturi debitoare	1929	09				
		206236	70			206236	70

Oradea-Mare, 31 Decembrie 1903.

Dr. Coriolan Pap m. p.,
director executiv.

Iosif Diamandi m. p.,
prim-comptabil.

D I R E C Ț I U N E A :

Iosif Vulcan m. p., Nicolau Zigre m. p., Iosif Roman m. p., Moise Nyes m. p., Petru Pântya m. p.,
președinte. v.-președinte.

Andrei Horvath m. p. Antoniu Palladi m. p. Dr. Nicolae Popovici m. p. Iosif Moldovan m. p.

Subsemnatul comitet am esaminat contul present și l'am aflat în deplină regulă și în consonanță cu registrele institutului.

Oradea-Mare, 21 Ianuarie 1904.

Comitetul de revisiune:

Toma Păcala m. p., Samuil Ciceronescu m. p. Sava Raicu m. p. Dr. Florian Duma m. p. Petru Popescu m. p.
președinte.

Contul profitului și al perderilor.

D E B I T				C R E D I T			
		Coróne	fl.			Coróne	fl.
54	4% interese la fondul de rezervă	1321	04	6	Profit transportat din 1902 . .	394	41
44	Interese de reescompt.	8188	37		Interese:		
65	Interese după depuneri	47528	24	66 71	dela cambii de bancă	137513	10
31	10% dare după interese de depuneri	4752	84	67	" credite hipotecare	20545	84
32	Contribuție	11666	85	80	" " pe efecte	794	48
77	Salare	15900	—	16	" " personale	806	50
81	Spese curente (tipărituri, porto, luminat, încălzit, telefon etc)	6666	78	75	" " de cont-curent	2196	93
28	Chirie	1473	46	59	Provisiune	2417	11
41	Marce de prezență	3135	—		Interese după efecte proprii . .	556	57
48	Descrieri	2482	95				
	Profit transportat din 1902	394.41					
	Profit net	61655.—					
		62049	41				
		165224	94			165224	94

Oradea-Mare, 31 Decembrie 1903.

Dr. Coriolan Pap m. p.,
director executiv.

Iosif Diamandi m. p.
prim-comptabil.

D I R E C T I U N E A :

Iosif Vulcan m. p., Nicolau Zigre m. p., Iosif Roman m. p., Moise Nyes m. p., Petru Pántya m. p.,
președinte. v.-președinte

Andrei Horvath m. p. Antoniu Palladi m. p. Dr. Nicolae Popovici m. p. Iosif Moldovan m. p.

Subsemnatul comitet am examinat contul prezent și l'am aflat în deplină regulă și în consonanță cu registrele institutului.

Oradea-Mare, 21 Ianuarie 1904.

Comitetul de reviziune:

Toma Păcală m. p., Samoil Ciceronescu m. p. Sava Raicu m. p. Dr. Florian Duma m. p. Petru Popescu m. p.
președinte.

Nr. 133—1903.

PUBLICAȚIUNE de vânzare.

Pentru vinderea casei din strada porții nr. 16, se va ține la magistratul orașenesc (despărțământul administrației realității) o licitație cu oferte în 15 Februarie 1904 cu prețul de strigare de 30,000 coróne la acesta licitație invităm pe amatorii de cumpărare.

Condițiunile de licitațiune și de ofert, precum și cele pentru contractul de cumpărare, ce are a se încheia cu cumpărătorul, sunt depuse până la ziua de licitațiune la administrațiunea realității orașenesce și se pot lua în vedere din partea amatorilor de cumpărare pe timpul orelor de oficiu.

Cei ce voesc a înainta oferte, au a le preda până la 15 Februarie a. c. 10 ore a. m. la șeful despărțământului V a magistratual.

Brassó, 27 Ianuarie 1904.

2—2.(1224)

Magistratul orașenesc.

Pivnița Eszterházy.

Pe amatorii de o beutură bună îi fac cu deosebire atenți asupra vinului meu:

Bakator litu. . . 50 cr.
Sauvignon litu. . . 1 fl.
și pe amatorii de vin negru la **Tugela drops . . 70 cr.**

Cu totă stima

WILHELM KOPONY,
arodașul pivniței Eszterházy

ANUNCIURI (insertiuni și recl.)

sunt a se adresa subscrierilor administrațiunii. în cazul publicării unui anunciu mai mult de odată se face scădere în care crește cu cât publicarea se face mai de multe ori.
Admi. istr. Gazetei Trans.

Cruce seu stea dublă electro-magnetică

Patent Nr. 86967.

Nu e crucea lui Volta.

Nu e mijloc secret.

Vindecă și inviorează

pe lângă garanție.

Deosebită atențiune e a se da împrejurării, că acest aparat vindecă boala se da împrejurării, că le vechi de 20 ani.

Aparatul acesta vindecă și folosește contra: durerilor de cap și dinți, migrene, neuralgie, împedecarea circulațiunii sângelui, anemie, amețeli, țiuțuri de ureche, bătaie de inimă, sgârciuri de inimă, asmă, auțul greu, sgârciuri de stomac, lipsa poftei de mâncare, reoală la mâni și la picioare, reumă, podagră, ischias, udul în pat, influența, insomnie, epilepsia, circulația neregulată a sângelui și multor altor bóle, cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate. — În cancelaria mea se află atestate încurse din toate părțile lumii, cari prețesc cu mulțămire invențiunea mea și ori-cine poate examina aceste atestate Acel pacient. care în decurs de 45 zile nu se va vindeca, i-se retrimito banii. Unde ori-ce încercare s'a constatat zădarnică, rog a proba aparatul meu.

Atrag atențiunea P. T. public asupra faptului, că aparatul meu nu e permis să se confunde cu aparatul „Volta”, de ore-c. „Ciasul-Volta” atât în Germania cât și în Austro-Ungaris a fost oficiuș oprit, fiind nefolositor. pe când aparatul meu e în genere cunoscut apreciat și cercetat. Deja iestinatatea crucii male electro-magnetice o recomandă indeosebi

Prețul aparatului mare e 6 cor. Pretul aparatului mic e 4 cor.
folosibil la morburii, cari nu sunt mai vechi de 15 ani. folosibil la copii și femei de constituție forte slabă.

Expediție din centra și locul de vânzare pentru țera și streinatate etc.

MÜLLER ALBERT, Budapesta, V, Strada VADÁSZ 42 A / E. colțul strada Kálmán.

Pentru morburii de stomac!

Celor ce prin recădă, înbuibare, mâncări a reu de mistuir, ferbințeli, prea reci, seu viața neregulată și-au tra- un morb de stomac și anume:

Catar de stomac, cărcei, durei, mistuire rea, se recomandă un mijloc bun de casă, probat de mai mulți ani cu efect bun **Vinul de burueni (Kräuterwein) a lui Huberth Ullrich**

Vinul de burueni este preparat din burueni excelente și vindecătore cu vin bun, întărește stomacul și organismul de mistuire al omului. Vinul de burueni delătură mistuirea rea, și ajută la formarea de sânge sănătos.

Folosirea vinului de burueni delătură morburile de stomac deja la început. De aceea s'a se folosescă de timpuriu. Simptome ca: dureri de cap, răgăială, grătă, slăbic une, vomare, dispere adese-ori după folosirea a câteva sticle de vin de burueni.

Constipația și urmările ce: neastimpăr, colcă, bătaie de inimă, insomnie, congestiune la ficat, sâlnă, hemoroide, se delătură intr-buifând vinul de burueni. Asemenea curată din stomac materii sricăcioșe prin eșirea ușură la scaun.

Slăbiciunea, paliditatea feței, anemia, debilitatea provin adese-ori din mistuire rea și din dispoziție lolaaviciósă a ficatului. Persóne cari pătimesc de li-sa de apetit, nervositate, durere de cap, insomnie, tângesc cu încetul Vinul de burueni dá impuls puterii de viață, Vinul de burueni excită apetitul, ajută mistuirea și hrănesce, mișcă prefacer-a substanțelor, alină nervii excitai și produce vicióune de viață. — Mulțime de scrisori de mulțamire confirmă acestea.

Vin de burueni se capetă în sticle a 3 cor. și 4 cor. în farmaciile diu: Brașov, Săcele, Cristian, Részov, Codlea, Tințari, Helchiu, Bod, Feldióra. Ilyefalva, Uzon, Magyaros Nagypatak, Zágón, Papolcz, Kovászna, Beresnyó, Sepsi-Szt.-György, Bölön, Nagyafta, Baroth, Miklosvár, N-Bacson Zsombar, Darocz. Homoród, Kóhalom, Ugra, Kacza, Zsiberk, Lemnek, Báránykut, Boldogváros, Boholcz, Szásztukos, Bethlen, Sárkány, Almásmezó, Zernest, Törösvár, Vajdareese, V ila, N.-Sink, Aiud, Panticu. Kézdivasárhely, Erzsébetváros, Segesvár, Nagyszeben și în toate farmaciile din orașele mici și mari din Ardeal și din țerile străine. — Farmaciile din Brașov: a d-lor Heinrich G. Obert, Victor Roth, Eugen Neustädter la „Ingerul păzitor”, Ferdinand Jekelius la „Speranța”.

Trimite 3 seu mai multe sticle cu prețurile originale în ori și ce localitate din Austro Ungaria.

— Să se ferescă de imitație. —

Cereți anume **Vin de burueni a lui Hubert Ullrich.**

Vinul de burueni al meu este mijloc secret. E compus din vin malaga 4500, spirit de vin 1000, Glicerin 1000, Vin roșu 2400, sirop de fragi 1500, sirop de cireșe 3200, fincen. anason, rădăcina helen, rădăcini americane, rădăcini de inzian, rădăcini calmus aa. 100. Aceste părți constitutive se se amestecă.

BANCA de asigurare „TRANSYLVANIA”

intemeiată la anul 1868.

SIBIU, strada Cismădiei nrul 5 (edificiile proprii),

Asigurază în cele mai avantagóse condiții: contra pericolului de incendiu și esplosiune, edificiul de ori-ce fel, mărfuri, mobile, vite și produse economice etc. **asupra vieții omului** în toate combinațiile, capitale pentru cazul morții, asigurării de zestre, de copii, pe viață, rente etc. etc.

ASIGURĂRI POPORALE FĂRĂ CERCETARE MEDICALĂ.

Asigurări pe spese de înmormântare cu solvirea imediată a capitalului scadent.

Fonduri de rezervă și de garanție specială, cu finea anului 1900:

1.303,572 coróne 15 bani.

Valori asigurate contra incendiului: Capitale asigurate asupra vieții: 72.420,299 coróne. 9.248 543 coróne.

Pentru despăgubiri de incendii 3,003.550 c. pentru capitale asigurate pe viață 2,738.793 c.

Oferte și ori-ce informațiuni se pot primi dela: **DIRECȚIUNE în Sibiu, Strada Cismădiei Nr. 5, et. I, curtea I,** precum și dela subagenții din toate comunele mai mari.

21—30.

Agenturi principale:

in Arad, Brașov, Cașovia, Clușiu, Timișóra și Făgăraș.